

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І
СПОРТУ УКРАЇНИ

КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ І ЕКОНОМІКИ СПОРТУ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня магістра
за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт
освітньою програмою «Менеджмент у спорті»

на тему:

«УПРАВЛІННЯ СФЕРОЮ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ В
УМОВАХ ВОЄННИХ ЗАГРОЗ ТА ЗОВНІШНІХ ВИКЛИКІВ»

здобувача вищої освіти
другого (магістерського) рівня
Кондрашевського Д.А.

Науковий керівник: Харчук Т.В.,
доктор економічних наук, доцент

Рецензент: Бородіна О.М
кандидат економічних наук, доцент кафедри
менеджменту, публічного адміністрування та
маркетингу, проєктор з науково-педагогічної
роботи ВНЗ «Київський університет ринкових
відносин»

Рекомендовано до захисту на засіданні
кафедри (протокол №5 від 15.12.2023р.)

Завідувач кафедри: Харчук Т.В.,
доктор економічних наук, доцент

Київ – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ СФЕРОЮ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ	6
1.1 Сфера фізичної культури і спорту як об'єкт управління	6
1.2 Нормативно-правове забезпечення розвитку фізичної культури і спорту	12
1.3 Формування системи управління сферою фізичної культури і спорту в умовах воєнних загроз та зовнішніх викликів	18
Висновки до розділу 1	23
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ	24
2.1. Методи дослідження	24
2.2. Організація дослідження	25
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ СФЕРИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ В УКРАЇНІ	26
3.1 Тенденції розвитку сфери фізичної культури і спорту в Україні	27
3.2 Оцінка рівня залученості дітей та молоді до занять фізичною культурою та спортом	32
3.3 Вплив фізичної культури та спорту на економіку країни	40
Висновки до розділу 3	48
РОЗДІЛ 4. НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ СФЕРИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ В УМОВАХ ВОЄННИХ ЗАГРОЗ ТА ЗОВНІШНІХ ВИКЛИКІВ	52
Висновки до розділу 4	58
ВИСНОВКИ	59
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	63
ДОДАТКИ	70

ВСТУП

Актуальність. Початок повномасштабної війни між Росією та Україною 24 лютого 2022 р. став повною несподіванкою для більшості простих українців, які не готові були до цього ні морально, ні психологічно, ні матеріально, ані фізично і фізіологічно. Утворення незалежної України відкрило широкі можливості для реформування більшості соціальних сфер, що на початку нового історичного періоду суверенного розвитку країни стали розглядати як один із гарантів збереження та зростання інтелектуального потенціалу особистості і, отже, суверенітету держави.

Фізична культура та спорт – одна з найважливіших сфер життєдіяльності суспільства, де фізична культура – це складова загальної культури суспільства, що спрямована на зміцнення здоров'я, розвиток фізичних, морально вольових та інтелектуальних здібностей людини з метою гармонійного формування її особистості, а спорт є органічною частиною фізичної культури і особливою сферою виявлення та уніфікованого порівняння досягнень людей у певних видах фізичних вправ, технічної, інтелектуальної та іншої діяльності» (згідно зі статтею 1 Закону України «Про фізичну культуру та види спорту») [30] . Мета реформ у сфері фізичної культури – створення умов підвищення рівня фізичного здоров'я осіб, які займаються фізичною культурою та спортом, використання раціональної фізичної активності, що сприяє підвищенню їх життєвого тону, формуванню мотивації до ведення здорового життя і самовдосконалення [36, с.45].

Також з початком військової агресії з боку Російської Федерації сфера фізичної культури і спорту зазнала втрат, що обмежило можливості громадян України займатися окремими видами рухової активності та спорту, відбувся зрив освітньої діяльності та тренувальний процес для підготовки спортсменів до найважливіших змагань. Внаслідок широкомасштабної збройної агресії Росії проти України було призупинено уроки фізичної культури, заняття з фізичної культури, фізкультурно-оздоровчі заходи, роботу гуртків і секцій у навчальних закладах. У місцях масового відпочинку унеможливлено проводити

фізкультурно-оздоровчу роботу; пошкоджено та зруйновано деякі локації для занять фізкультурою та спортом у місцях бойових дій. Крім того, у сфері фізичної культури і спорту серйозною проблемою є залежність фізкультурно-оздоровчої діяльності, розвитку резервного спорту та спорту вищого рівня від спроможності бюджетів органів місцевого самоврядування, ставлення до сфери фізичної культури та спорту з боку місцевих керівників та депутатів [1]. Необхідність вирішення цих гострих питань підтверджують актуальність теми.

Теоретичне висвітлення проблематики управління сферою фізичної культури та спорту здійснено в роботах К. Богатирьова, І. Гасюк, І. Іртищевої, М. Олійник, М. Стегней, О. Славкова, Н. Павленчик, С. Цимбалюк та інших науковців.

Однак, в умовах воєнної агресії та бойових дій, що відбуваються на території України, проблеми спортивно-оздоровчої діяльності, на жаль, відходять на другорядні позиції. Отже, теоретико-методологічні аспекти управління сферою фізичної культури та спорту у векторі розвитку в умовах воєнних загроз та зовнішніх викликів все ще залишаються недостатньо дослідженими та висвітленими.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Загалом випускна кваліфікаційна робота побудована на змістовному вивченні теоретико-методичної бази наукових планів кафедри менеджменту і економіки спорту з напрямку теоретико-методологічних та прикладних аспектів управління сферою фізичної культури та спорту у векторі розвитку в умовах воєнних загроз та зовнішніх викликів.

Об'єкт кваліфікаційної роботи – система управління сферою фізичної культури і спорту.

Мета кваліфікаційної роботи – на основі вивчення теоретичних аспектів управління сферою фізичної культури і спорту визначити напрями підвищення ефективності управління фізичною культурою та спортом в умовах воєнних загроз та зовнішніх викликів.

Поставлена мета передбачає розв'язання наступних завдань:

- дослідити теоретичні аспекти управління сферою фізичної культури та спорту;
- проаналізувати систему управління сферою фізичної культури та спорту;
- розробити напрями підвищення ефективності управління сферою фізичної культури та спорту в умовах воєнних загроз та зовнішніх викликів.

Предмет дослідження – теоретичні, методичні та практичні аспекти управління сферою фізичної культури і спорту в умовах воєнних загроз та зовнішніх викликів

Методи досліджень. Дослідження базується на системному підході до з'ясування теоретико-методичних та практичних аспектів щодо механізмів управління сферою фізичної культури та спорту. У межах зазначеного підходу використано загальнонаукові та спеціальні методи пізнання: морфологічний аналіз; діалектичний синтез; наукова абстракція; експертні оцінки; анкетне опитування ; статистичний.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в удосконаленні науково-методичних підходів до формування системи управління сферою фізичної культури і спорту в умовах воєнних загроз та зовнішніх викликів.

Практичне значення одержаних результатів. Результати дослідження є внеском у розвиток організаційно-управлінських аспектів функціонування сфери фізичної культури та спорту та можуть використовуватися в діяльності її суб'єктів.

Структура і обсяг кваліфікаційної роботи. Робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаної літератури та додатків. Повний обсяг кваліфікаційної роботи становить 77 сторінок друкованого тексту.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ СФЕРОЮ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ

1.1 Сфера фізичної культури і спорту як об'єкт управління

У сучасному світі більшість професій та навчання носять кабінетний характер, що не потребує від людини зайвого фізичного навантаження. В той же час, популяризація та розвиток фізичної культури та спорту дають можливість змінити малорухливий спосіб життя людей. Фізична культура та спорт є важливим джерелом формування здорової та сильної нації, а це резерв удосконалення продуктивних сил із забезпеченням високої продуктивності праці. Тому серйозну увагу щодо формування системи фізичної культури та спорту в країні належить відповідним державним регуляторам. Тому, управління сферою фізичної культури та спорту можна розглядати як цілеспрямований, організуючий, координуючий, систематичний та контролюючий вплив органів державного управління на сферу фізичної культури та спорту, спрямований на підвищення ефективності її функціонування [8, с. 18].

Щоб визначити об'єкт та суб'єкт управління в сфері фізичної культури і спорту, необхідно проаналізувати теоретичні аспекти менеджменту, його функцій та визначити їх особливості у сфері фізичної культури та спорту.

Наука управління розглядається фахівцями різних країн як міждисциплінарна. Вона має давню історію, включає велику кількість наукових шкіл, понять та визначень сутності менеджменту.

Один із них, найпопулярніший, належить американському вченому П. Друкеру. За його визначенням, менеджмент – це «особливий вид діяльності, який перетворює неорганізовану масу людей на ефективну, цілеспрямовану та продуктивну групу» [24].

Фізична культура і спорт є однією із соціальних сфер суспільства. У Законі України «Про фізичну культуру та спорт» зазначено, що це організована сукупність державних органів та органів місцевого самоврядування, організацій, установ та громадян, які провадять діяльність на користь розвитку фізкультурно-спортивних та громадських відносин між ними [30]. Названа сфера має свою нормативно-правову базу діяльності, систему комунікацій, підготовки кадрів та інші ресурси, якими необхідно керувати для досягнення суспільно значимих цілей, яких прагне сфера фізичної культури та спорту.

Щоб зрозуміти сутність менеджменту та його понятійний апарат, необхідно визначити, яке місце займає менеджмент у колективній діяльності людини, якою мірою він присутній у всіх сферах і галузях людської діяльності, як він відображає загальний стан культури суспільства, його особливості та ментальність населення. З цим пов'язане різне тлумачення і визначення поняття «менеджмент».

З англійської «manage» – захід, спрямований на досягнення мети, вміння головувати, поводитись і координувати [45]. У більш широкому сенсі управління – це цілеспрямована взаємодія суб'єкта та об'єкта, яка здійснюється у формі прийняття та реалізації рішень, виконання основних функцій і супроводжується домінуванням відносин підпорядкування, що характеризується залежністю об'єкта від суб'єкта, функцією управління, відповідальністю суб'єкта за стан системи [2, с. 54].

В енциклопедії управління розглядається як дія, що призводить до зміни стану об'єкта; вплив на об'єкт, систему, процес з метою підтримки їх сталості або переведення з одного стану в інший відповідно до встановлених цілей [8, с.39].

В менеджменті виділяють об'єкт управління (керовану підсистему) і суб'єкт управління (управлінську підсистему), які в сукупності складають систему управління [8, с. 45].

Об'єкт управління сприймає дії (суспільну працю і виробництво; технічні засоби: машини, агрегати, споруди; тварин і рослин; поведінку індивідів і груп) [39, с. 17].

Суб'єкт управління реалізує управлінські дії, засновані на прийнятті управлінських рішень (органи влади різного рівня, окремі посадові особи, колегіальні органи прийняття рішень). В управлінні виокремлюють управління соціальними системами, управління технічними системами, управління біологічними системами.

Головною метою управління є отримання бажаних результатів від узгоджених дій багатьох людей. Ідеальної та єдиної моделі управління не існує. Для кожної фірми система управління унікальна, в якій, зазвичай, використовуються певні загальні закономірності та деякі елементи.

Управління у сфері фізичної культури та спорту є системою конкретних форм і методів свідомої діяльності, спрямованих на забезпечення ефективного функціонування та планомірного розвитку сфери фізичної культури та спорту, задоволення потреб людей у фізичному вдосконаленні [49, с.68]. Також управління в сфері фізичної культури та спорту розглядається в рамках внутрішньофірмового управління діяльністю різних фізкультурно-спортивних організацій за умов ринкових відносин.

Наразі йдеться про пошук нових ефективних форм та видів комерційної діяльності в системі фізичної культури та спорту для забезпечення задоволення потреб населення. Процес формування якісно нової моделі господарської діяльності від організації та надання фізкультурно-оздоровчих та спортивних послуг відбувається одночасно з пошуком можливих шляхів руху до неї. Колишня практика їх організації, переважно за рахунок державного фінансування, не відповідає новим соціально-економічним умовам, а підприємницька діяльність у цій сфері перебуває ще на початковій стадії свого становлення та розвитку, що потребує проведення наукових досліджень, спрямованих на вдосконалення теоретичних засад організації ефективного системного управління у сфері фізичної культури та спорту.

Дуже динамічно розвивається підприємництво у сфері фізичної культури і спорту. Фізична культура і спорт стають важливою життєвою потребою людей різного віку, стимулюють інтерес молоді до спортивно-оздоровчої діяльності.

Масова спортивна діяльність населення, широкий асортимент спортивних товарів і послуг вплинули на створення спортивної індустрії та цілісної системи спортивного бізнесу. Яка включає всю сукупність підприємств, установ та господарських відносин, пов'язаних із здійсненням підприємницької діяльності у сфері фізичної культури і спорту.

Роль і комерціалізація спорту значною мірою визначаються його соціальною значущістю в сучасному суспільстві. Незважаючи на зростаючу роль комерційного аспекту, спорт високих досягнень не є продуктом, який можна відтворити у великих масштабах. Як об'єкт змагальної діяльності спорт перетворюється на видовище, частину індустрії розваг, яка є ринком корпоративної реклами та об'єктом широкого висвітлення в ЗМІ. Рухова активність і рекреаційна діяльність у збереженні та зміцненні здоров'я населення визнані у всьому світі. Тому існує тісний взаємозв'язок між спортом та економікою, де спорт став товаром і залучений до комерційних відносин. В багатьох країнах спорт є частиною економіки [6, с. 260].

Спортивні послуги населенню України надаються в рамках «спорт доступний кожному». Будівництво та оснащення спортивних комплексів та спортзалів потребує значних капітальних вкладень, а тенденція до розширення послуг, що надаються шляхом включення до комплексу обслуговування населення додаткових і супутніх послуг, формує стійку передумову для збільшення цих витрат.

Тому розв'язання цих завдань потребує звернення до централізованого фінансування для більшості регіонів, оскільки будівництво таких проєктів передбачається за коштами місцевих бюджетів. При цьому мають бути закладені засади оптимізації економічних відносин між державою та громадським сектором у сфері фізичної культури та спорту [18, с. 175].

Головна особливість управління в соціальних системах полягає в тому, що керуючим і керованим у них є людина, а система управління, яка виступає в ролі суб'єкта, може бути і об'єктом, коли йдеться про її вдосконалення та приведення у відповідність до потреб суспільства. Серед основних критеріїв, що відрізняють суб'єкт від об'єкта, розглядаються статус та функції; права та повноваження; впливати на активність; послідовність чи вплив ініціативи; сила та інтенсивність впливів; раціональність впливів; ставлення до мети, постановка мети та реалізація мети [54 с. 8].

Особливістю формування сучасної системи спортивного менеджменту є поєднання теорії та практики ефективного управління організаціями фізкультурно-спортивної спрямованості у сучасних ринкових умовах та в умовах зовнішніх викликів.

Суб'єктом управління у соціальній системі є той, хто керує. Як правило, це керівник чи орган управління, діяльність якого спрямована на виконавця. Оскільки управління є свідомою діяльністю. Суб'єктом завжди буде людина чи група людей. У сфері фізичної культури та спорту суб'єктом управління можуть бути різні спортивні організації, адміністрації, комітети, фізкультурно-спортивні клуби, ради фізкультурно-спортивних колективів, тренерські ради, окремі особи – педагоги, спортсмени, судді, керівники комітетів, начальники відділів спортивних команд та ін. [8, с. 87]

Об'єкт управління – те, чим чи ким управляють, стосовно чого чи кому цілепокладання і управлінський вплив спрямовано суб'єктом управління. Це частина середовища, на яку спрямований процес управління. Об'єкт і суб'єкт управління утворюють єдиний взаємодіючий механізм – систему управління, у якій суб'єкт є підсистемою, що управляє, а об'єкт – керованою [8, с. 65].

Виходячи з теоретичних уявлень про організацію та управління у сфері фізичної культури, можна резюмувати, що управління фізичною культурою та спортом – це організація діяльності у соціальній сфері, яка включає масову спортивну, фізкультурно-оздоровчу роботу різних груп населення та їх

керівництво з метою отримання позитивних соціальних та економічних результатів.

Таким чином, сфера фізичної культури і спорту є складною системою, яка включає в себе різноманітні суб'єкти, об'єкти та процеси. Вона має важливе значення для розвитку суспільства, оскільки сприяє зміцненню здоров'я населення, підвищенню його фізичної та духовної культури, а також зміцненню обороноздатності держави.

Управління сферою фізичної культури і спорту є цілеспрямованим, організуючим, координуючим, систематичним та контролюючим впливом органів державного управління на галузь фізичної культури і спорту, який спрямований на підвищення ефективності її функціонування.

1.2 Нормативно-правове забезпечення розвитку фізичної культури і спорту

Закон України «Про фізичну культуру і спорт» є одним із найважливіших та прогресивних документів галузі фізичної культури і спорту в період становлення незалежної української державності. Згідно зі ст. 5 Закону України "Про фізичну культуру і спорт", управління фізичною культурою і спортом здійснюється через центральний орган виконавчої влади, який визначає політику у цій галузі, сприяючи співпраці з іншими державними та місцевими органами. Державне управління забезпечує розвиток фізичної культури і спорту через систему виконавчих органів. Стаття 6 цього закону надає повноваження центральному органу виконавчої влади і іншим центральним органам управління фізичною культурою і спортом. Міністерства та інші центральні органи сприяють розвитку цієї галузі, співпрацюючи з відповідними громадськими організаціями. Закон не визначає повний перелік функцій місцевих управлінь фізичною культурою і спортом. Деякі з них вказані у розділі II " Сфера фізичної культури і спорту". Наприклад, місцеві органи можуть підтримувати та бути засновниками спортивних організацій.[30]

Функціонування фізичної культури і спорту також впливає на інші галузі, такі як економіка, освіта та медицина. Проте, основний закон для цієї галузі - Закон України "Про фізичну культуру і спорт". Крім того, президентські укази та програми також мають вагомий роль у цьому контексті.

Основні напрямки в цій сфері включають:

1. Фізичну реабілітацію та зміцнення здоров'я.
2. Фізичне виховання.
3. Розвиток масового спортивного руху.

Наприклад, у загальноосвітніх школах проводяться не менше трьох уроків фізичної культури на тиждень. Військовослужбовці отримують спеціальні заняття фізичної підготовки не рідше 4 разів на тиждень. Також у дошкільних закладах передбачено щоденні фізкультурно-оздоровчі заняття. Закон України про фізичну культуру та спорт розглядає різні аспекти цієї

галузі, включаючи спортивні змагання, види спорту, спортивну класифікацію, підвищення спортивної кваліфікації, спорт вищих досягнень, національні збірні команди, спортивне суддівство, професійну діяльність у спорті та спортивні відзнаки.

Закон встановлює механізми державного управління у сфері фізичної культури і спорту. Центральний орган управління фізичною культурою розробляє Державну програму розвитку фізичної культури і спорту, яку затверджує Кабінет Міністрів України або Президент. Також встановлені система програмно-оціночних нормативів і вимог щодо фізичного розвитку населення, які визначаються органами охорони здоров'я.

Законом і державними документами [27, 30] прийнято ряд важливих рішень, таких як:

- Зобов'язання місцевих виконкомів розробляти регіональні програми розвитку фізичної культури.

- Заснування 100 президентських стипендій для обдарованих спортсменів України.

- Рішення про матеріальну підтримку чемпіонів та призерів Олімпійських ігор, чемпіонів світу та Європи, а також про фінансування участі збірних команд України у міжнародних змаганнях.

Стаття 3 Закону України "Про фізичну культуру і спорт" визначає, що держава регулює відносини у спортивно-оздоровчій сфері шляхом формування державної політики, створення відповідних державних органів та забезпечення розвитку фізичної культури і спорту. Також визнається самодіяльний статус фізкультурно-спортивного руху в Україні та комплексна взаємодія державних органів з громадськими організаціями фізкультурно-спортивної спрямованості [30].

В Україні спостерігається значний розвиток спорту вищих досягнень, що орієнтований на досягнення найвищих спортивних результатів. Система спорту вищих досягнень включає центри олімпійської підготовки, національні збірні команди, спортивні клуби і школи вищої спортивної майстерності.

Значимим аспектом є розвиток інклюзивного спорту в Україні, де громадяни з інвалідністю активно залучаються до спортивного життя і мають рівні права з іншими членами суспільства. Спорт виступає як інструмент толерантності, рівності та взаємоповаги до осіб з інвалідністю.

Важливим елементом реалізації концепції інклюзивного розвитку є інклюзивний спорт, який є ключовим напрямком соціально-економічного зростання та досягнення сталого розвитку, визнаним європейською спільнотою [3, с. 156].

Стаття 24 Закону України "Про фізичну культуру і спорт" [30] визначає, що суб'єктами параолімпійського і дефлімпійського руху в Україні є національні спортивні федерації інвалідів або їх спілки, які є членами Міжнародного параолімпійського комітету та Міжнародного спортивного комітету глухих. Залучення інклюзивного суспільства до параолімпійського і дефлімпійського руху визначається як один із основних національних пріоритетів розвитку суспільства в Україні. Це передбачає удосконалення організаційно-економічних засад розвитку спортивно-оздоровчої сфери, включаючи вітчизняну нормативно-правову базу, матеріально-технічне та наукове забезпечення, а також оптимізацію системи управління фізичною культурою і спортом.

У світі спостерігається швидкий розвиток спорту, зокрема в провідних країнах Європи, де популяризація та доступність спортивних занять стають пріоритетом. У 2020 році найвищий рівень зайнятості спортом спостерігався у Фінляндії (80 %), а в Україні цей показник був найнижчим (21 %).[10, с. 6].

Для вирішення цієї проблеми в Україні була прийнята Стратегія розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року. [28] стратегія розвитку сфери фізичної культури до 2028 року.

Реалізація стратегії передбачає три етапи (2021-2022, 2023-2024, 2025-2028 роки) і включає в себе п'ять ключових завдань, таких як популяризація фізичної культури і спорту, підготовка спортсменів для участі у топових спортивних подіях, розвиток спортивної інфраструктури, цифровізація сфери

фізичної культури і спорту та забезпечення спортивно-оздоровчої сфери кваліфікованим кадровим потенціалом. Очікується, що реалізація стратегії призведе до підвищення рівня фізичної культури в населенні та збільшення частки осіб, які обирають регулярну рухову активність, до 30%.

На разі Кабінет міністрів України Постановою запровадив зміни до Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2024 року [25]. Зміни, в основному, стосуються джерел фінансування надання якісних послуг у сфері фізичної культури і спорту в умовах воєнного стану.

Щодо самої ж Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту, головною метою програми є створення умов для підвищення життєздатності галузі фізичної культури і спорту та її адаптації до ринкових умов. Основні завдання програми включають зміцнення здоров'я населення, підвищення продуктивності праці та обороноздатності, сприяння економічному і соціальному прогресу та підвищення міжнародного авторитету України [25].

Найважливіші напрямки розвитку фізичної культури, які визначені в програмі, включають:

- Фізичне виховання у навчально-виховних закладах.
- Фізкультурно-оздоровчу роботу у виробничій і соціальній сферах.
- Фізичну підготовку військовослужбовців.
- Спорт для людей з інвалідністю.
- Спорт вищих досягнень.

Серед найсуттєвіших заходів, що передбачені для реалізації цих напрямків, вказано:

- Встановлення державних вимог до фізичного виховання дітей.
- Забезпечення обґрунтованих обсягів рухової активності у навчальних закладах.
- Розробка системи тестів і вимог до фізичного розвитку та підготовки.
- Введення заліків з фізичної культури в освітніх закладах.
- Створення умов для фізичних занять в закладах післядипломної освіти.

- Розроблення нормативів матеріально-технічного забезпечення фізичного виховання та організація "шкіл здоров'я" у медичних закладах.

1. У соціально-побутовій сфері:

- Запровадження посад спеціалістів з фізкультурно-оздоровчої роботи в штатному складі міністерств і відомств.

- Введення критеріїв оцінки розвитку фізичної культури.

- Рекомендація щодо створення посад організаторів фізкультурно-оздоровчої роботи на підприємствах та установах з перевищеною кількістю працівників (незалежно від форми власності).

- Впровадження нормативів фінансування розвитку фізичної культури з фондів соціального розвитку.

- Створення автоматизованих діагностичних центрів при спортивних клубах та профілакторіях тощо.

- Встановлення обов'язкових занять з фізичної культури для працівників, які працюють в екстремальних умовах (авіатори, водії локомотивів, служби рятування тощо).

- Розробка програм самостійних занять фізичною культурою та комплексів вправ для різних демографічних груп населення.

- Організація містечок здоров'я та пунктів прокату спортивного інвентарю в парках культури і зонах відпочинку.

2. У підготовці військовослужбовців:

- Розроблення програмно-нормативного забезпечення фізичної підготовки особового складу військових формувань з урахуванням специфіки їхньої діяльності.

- Розроблення настановчої програми з фізичної підготовки в Збройних Силах.

- Впровадження єдиної системи контролю за рівнем фізичної підготовки військовослужбовців, особового складу правоохоронних органів та інших військових формувань.

- Створення регіональних центрів (таборів) фізичної підготовки допризовників.

3. У роботі з інвалідами:

- Впровадження науково-обґрунтованої системи організації занять фізичною культурою та спортом.

- Розроблення системи відбору інвалідів для занять фізичною культурою і спортом.

- Забезпечення спортивними спорудами для проведення фізкультурно-оздоровчої та спортивної роботи з інвалідами.

4. У спорті вищих досягнень:

- Визначення пріоритетних видів спорту, в яких спортсмени України можуть досягати високих спортивних результатів.

- Удосконалення системи підготовки національних збірних команд України.

- Розроблення нормативно-правової бази для регулювання професійної.

Таким чином, як свідчить аналіз нормативно-правових документів, діяльність у сфері фізичної культури і спорту в Україні, як і будь-яка інша діяльність в межах держави, регулюється відповідними Законами і, розробленими на їх підставі, підзаконними актами: указами, постановами, рішеннями, програмами, наказами, інструкціями, статутами, положеннями тощо.

1.3 Формування системи управління сферою фізичної культури і спорту в умовах воєнних загроз та зовнішніх викликів

Війна та наслідки від постійних воєнних загроз вплинули на всі сфери суспільного життя нашої країни. Не виключенням є і сфера фізичної культури і спорту. Сьогодні вже здійснюється оцінка як фінансових збитків від неможливості повноцінно якісно надавати послуги у сфері фізичної культури і спорту, так і оцінка пошкодженого і знищеного майна.

Грунтовну увагу щодо проблем в управлінні сферою фізичної культури та спорту в умовах воєнного стану приділено в працях науковців Харківської державної академії фізичної культури [4, 7]

Фізична культура та спорт, як складові здорового способу життя, завжди виконували важливу роль у суспільстві. У сучасному світі вони стали не лише способом підтримання фізичної активності, але й механізмом для соціальної інтеграції, виховання молоді, розвитку особистості та формування національного духу.

В умовах кризи, надзвичайних ситуацій та воєнних загроз, забезпечення спортивних заходів та здійснення фізичної активності стають завданнями, які вимагають особливої уваги та професіоналізму в управлінні спортивною сферою. Організація, планування та контроль за процесами в цій галузі вимагають визначення чітких відповідальних осіб, а також встановлення ефективних механізмів контролю та звітності, щоб забезпечити безпеку учасників та ефективно використання ресурсів. У даному контексті, важливо розглянути проблему взаємодії та підтримки спортивної спільноти під час кризових ситуацій. Координація з іншими галузями та організаціями, а також забезпечення доступу до фізичної активності в умовах кризи стають важливими аспектами, які необхідно ретельно вивчити та розробити стратегії для їх вирішення [7, с.137].

В умовах воєнного стану діяльність державних інституцій, що опікуються питаннями розвитку сфери фізичної культури і спорту має бути направлена на аналіз та розробку ефективних механізмів управління сфери фізичної культури

та спорту. Тобто сприяти їхній ефективній діяльності та здійснювати контроль щодо забезпечення надання якісних послуг з фізичної культури та спорту відповідно до стандартів. Система механізмів має включати як організаційні заходи, контролюючі та підтримуючі [44].

По-перше, планування та організація дій. В період війни управління фізичною культурою та спортом вимагає глибокого аналізу потенційних загроз, створення детальних планів дій, регулярних діалогів та співпраці з різними структурами. Тільки таким чином можна забезпечити безпеку та захист учасників спортивних заходів в умовах кризових ситуацій. Такий план дій має включати наступні етапи:

1. Організація та планування дій в період війни. Сюди необхідно віднести розробку алгоритму дій під час евакуації та захисту спортивних закладів [4, с.14]:

1.1. Створення системи евакуації:

- Розробка та впровадження плану евакуації для спортивних груп, узгоджений з відповідними організаціями і відповідними правовими установами.

1.2. Забезпечення безпеки та життєдіяльності:

- Визначення конкретних заходів та процедур для забезпечення безпеки спортсменів та тренерів під час евакуації.

- Організація тимчасових умов проживання, медичного забезпечення, харчування і безпеки в умовах кризи.

1.3. Підготовка ресурсів для евакуації:

- Оцінка необхідності ресурсів для вчасної евакуації, включаючи транспорт, медичні засоби, засоби зв'язку та інше обладнання.

1.4. Координація з відповідними органами:

- Взаємодія та координація з правоохоронними органами, органами цивільного захисту, військовими підрозділами та іншими відповідними установами для ефективного реалізації планів евакуації.

1.5. Тестування та вдосконалення плану:

- Проведення регулярних планових тренувань з евакуації для перевірки ефективності планів дій та внесення відповідних коректив.

1.6. Забезпечення психологічної підтримки:

- Розвиток планів психологічної підтримки для спортсменів, тренерів та персоналу під час кризових ситуацій.

До функцій менеджменту обов'язково відноситься контроль за процесами, що вже відбуваються. Алгоритм контролю в управлінні об'єктами фізичної культури і спорту в умовах воєнних загроз та зовнішніх викликів включає наступні дії:

2. Розподіл обов'язків між учасниками:

2.1. Організатори евакуації:

- Визначення конкретних осіб або команд, відповідальних за підготовку та виконання планів евакуації.

- Забезпечення належного підготовленості та наявності необхідних ресурсів для проведення евакуації спортивних груп.

2.2. Забезпечення безпеки:

- Призначення осіб або груп, відповідальних за безпеку учасників під час кризових ситуацій.

- Розробка та впровадження стратегій безпеки, включаючи медичну допомогу, захист від небезпечних ситуацій та збереження життя спортсменів та персоналу.

2.3. Фінансове планування [37, с.334]:

- Призначення фінансового керівника або команди, відповідальної за планування та моніторинг використання фінансових ресурсів під час кризи.

- Розробка бюджету на проведення евакуації та забезпечення умов для спортивних заходів у кризових умовах.

2.4. Інші аспекти управління:

- Розподіл обов'язків між учасниками для ефективного вирішення різних завдань, таких як забезпечення життєдіяльності, психологічна підтримка,

комунікація з громадськістю та організація зворотного переходу після кризової ситуації.

Чітке визначення відповідальних осіб та процесів контролю грає важливу роль у забезпеченні безпеки, ефективності та успішності управління фізичною культурою та спортом під час кризових ситуацій. Розподіл обов'язків, система контролю та звітність є ключовими компонентами для успішного виконання планів та забезпечення безпеки учасників спортивних [3, с. 157].

3. Контроль та звітність:

3.1. Механізми контролю:

- Встановлення системи контролю та моніторингу виконання планів евакуації, використання фінансових ресурсів та забезпечення безпеки.

- Проведення регулярних перевірок готовності до кризових ситуацій та тренувань з виконання планів дій.

3.2. Звітність та облік:

- Встановлення процедур звітності про проведені спортивні заходи в умовах війни.

- Систематичне складання та подання звітів про витрати, результати евакуації та проведені заходи з організації спорту під воєнного стану.

3.3. Аналіз та вдосконалення:

- Проведення аналізу та оцінка ефективності вжитих заходів.

- Внесення коректив у плани дій на майбутнє на основі виявлених недоліків та успіхів управління під час воєнного стану.

Створення та підтримка спільних програм із співпраці з іншими організаціями та підтримка спортивної активності у кризові періоди є критично важливими елементами управління фізичною культурою та спортом. Координація з іншими структурами, забезпечення умов для занять спортом та організація спортивних заходів відображають готовність та спроможність системи управління реагувати на кризові ситуації та забезпечувати підтримку спортивній спільноті [4, с.15].

4. Координація з іншими організаціями:

4.1. Управління спільно з іншими відомствами:

Розробка спільних стратегій та планів дій з іншими галузевими або державними структурами для ефективного проведення спортивних заходів під час воєнного стану.

Створення інтердепартаментальних робочих груп для координації евакуаційних програм, забезпечення безпеки та реалізації спільних спортивних ініціатив.

4.2. Спільні програми евакуації та тимчасового проживання:

Укладання угод та визначення механізмів співпраці з іншими організаціями для організації тимчасового проживання спортивних груп та тренерського складу.

Розробка загальних планів евакуації, включаючи маршрути, місця перебування, медичне обслуговування та інші аспекти безпеки.

4.3. Підтримка спортивної активності:

Забезпечення умов для занять фізичною культурою та спортом:

Організація та створення безпечних умов для тренувань та занять спортом під час кризових ситуацій.

Забезпечення доступу до спеціальних тренувань та реабілітаційних заходів для військовослужбовців та спортсменів.

4.4. Організація спортивних заходів:

Відновлення спортивних заходів у міру можливостей та створення безпечних умов для проведення змагань, тренувань та інших спортивних подій.

Проведення спеціальних програм з психологічної підтримки та мотивації спортсменів, щоб зберегти їхній інтерес до спорту та сприяти їхньому психоемоційному стану в період воєнного стану.

Висновок до розділу 1

На сучасному етапі розвитку українського суспільства, суб'єкти, що сприяють фізичному вихованню та розвитку спорту, залишаються важливою складовою національного здоров'я та гармонійного розвитку особистості. Підтримка і розвиток цих сфер відповідають актуальному законодавству, вимагають системного підходу та взаємодії державних структур із громадськими організаціями, спрямованими на розвиток фізичної культури та спорту. Цей процес потребує спільних зусиль державних інституцій, територіальних громад, виробничих структур, приватного сектору, громадських об'єднань та фахівців, що надають фізкультурно-спортивні послуги населенню. Фізична культура та спорт, як складні соціальні інститути, спрямовані на розвиток ключового ресурсу суспільства – людини. Зазначені галузі переживають значні трансформації, які вимагають уваги до зростання кількості суб'єктів, ефективного використання спортивних баз і кваліфікованої роботи фахівців у цій галузі. Основними завданнями у розвитку сфери фізичної культури та спорту є підвищення рівня здоров'я населення, підтримка високої працездатності, запобігання соціальним проблемам та забезпечення громадянських прав на рівний доступ до фізичної культури та спорту.

Діяльність у сфері фізичної культури і спорту в Україні, як і будь-яка інша діяльність в межах держави, регулюється відповідними Законами і розробленими на їх підставі підзаконними актами: указами, постановами, рішеннями, програмами, наказами, інструкціями, статутами, положеннями тощо. Закон України „Про фізичну культуру і спорт” є головним документом, що регулює діяльність суб'єктів галузі фізичної культури і спорту.

Задоволення потреб населення у фізичній активності та спорті є елементом збереження здоров'я та психологічного благополуччя в умовах війни, тому важливим є забезпечення суб'єктами, що надають послуги у сфері фізичної культури та спорту їх нормальній ефективній діяльності та їхньому розвитку. А також забезпечити безпечний доступ спортсменів і звичайних громадян до отримання якісних послуг з фізичної культури та спорту.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИ І ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

2.1.Методи дослідження

Вибір методів дослідження здійснювався, виходячи з поставленої мети і завдань кваліфікаційної роботи, з урахуванням специфіки об'єкта і предмета дослідження.

Дослідження базується на системному підході до з'ясування теоретико-методичних та практичних аспектів щодо механізмів управління сфери фізичної культури та спорту. У межах зазначеного підходу використано загальнонаукові та спеціальні методи пізнання, зокрема:

1. **морфологічного аналізу** – при уточненні понятійного апарату процесу управління сферою фізичної культури та спорту;

2. **діалектичного синтезу** – для визначення зв'язку між базовими поняттями управління та особливостей механізмів управління сфери фізичної культури та спорту;

3. **наукової абстракції** – для обґрунтування специфіки управління фізкультурно-спортивними організаціями та визначення особливостей використання нових інструментів управління у сфері фізичної культури та спорту в умовах воєнного стану;

4. **експертних оцінок** – для ідентифікації спрямованості впливу зовнішніх і внутрішніх факторів на забезпечення ефективної діяльності сфери фізичної культури та спорту;

5. **анкетного опитування** – для визначення ефективних інструментів управління у сфері фізичної культури та спорту в умовах воєнного стану

6. **статистичний** – для аналізу сучасного стану сфери фізичної культури та спорту, на основі аналізу – визначення проблем та перспективних шляхів управління системою фізичної культури та спорту в умовах воєнних загроз та зовнішніх викликів. В роботі для наочності аналітичного матеріалу було використано графічний і табличний методи.

2.2. Організація дослідження

Дослідження за темою кваліфікаційної роботи проводилося у три послідовні етапи.

Перший етап – підготовчий. На даному етапі ми дослідили теоретичні основи управління в сфері фізичної культури і спорту. Визначили, що сфера фізичної культури та спорту підлягає базовим функціям управління. З'ясували сутність управління та особливості управління у сфері фізичної культури та спорту.

Проаналізувавши нормативно-правове забезпечення розвитку фізичної культури і спорту, з'ясували, що діяльність у сфері фізичної культури і спорту в Україні, як і будь-яка інша діяльність в межах держави, регулюється відповідними Законами і розробленими на їх підставі підзаконними актами: указами, постановами, рішеннями, програмами, наказами, інструкціями, статутами, положеннями тощо.

Спираючись на наукові праці вітчизняних дослідників, сформувавши напрями підвищення ефективності управління сферою фізичної культури і спорту в умовах воєнних загроз та зовнішніх викликів.

На другому етапі кваліфікаційного дослідження нами проведено аналіз сучасного стану сфери фізичної культури і спорту в Україні, на основі якого зроблено висновок, що в даній сфері спостерігається певна динаміка та ряд значущих трансформацій, які визначають не лише їхню структуру та організаційні аспекти, а й впливають на соціокультурні й економічні сфери національного розвитку. Проведене анкетування підтвердило актуальність розвитку сфери фізичної культури та спорту і в воєнний період, як для звичайних громадян, військовослужбовців і звичайно ж для спортсменів.

На третьому етапі кваліфікаційного дослідження нами визначено напрями підвищення ефективності управління сфери фізичної культури та спорту в умовах воєнних загроз та зовнішніх викликів.

РОЗДІЛ 3

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ СФЕРИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ В УКРАЇНІ

3.1 Тенденції розвитку сфери фізичної культури та спорту і України

На сучасному етапі розвитку суспільства у сфері фізичної культури та спорту в Україні спостерігається певна динаміка та ряд значущих трансформацій, які визначають не лише їхню структуру та організаційні аспекти, а й впливають на соціокультурні й економічні сфери національного розвитку. У центрі уваги знаходиться функціонування фізичної культури та спорту як важливих складових загальної соціокультурної парадигми. Останнім часом спостерігається підвищений інтерес суспільства до занять спортом та фізичною активністю в контексті здорового способу життя. Особливу увагу приділяють розвитку спортивних ініціатив, фізкультурно-оздоровчих заходів, а також сприянню спортивним досягненням на міжнародній арені. Однак, наявність певних проблемних аспектів у сфері фізичної культури та спорту ускладнює досягнення повноцінного розвитку цієї галузі. Серед них варто виділити недостатню розвиненість спортивної інфраструктури, фінансові труднощі у функціонуванні спортивних організацій, а також нестабільність у системі фінансування та забезпечення спорту. Розробка напрямів підвищення ефективності системи управління у сфері фізичної культури та спорту в умовах воєнних загроз та викликів мають на меті ретельне аналізування і вирішення цих проблемних питань, а також розробку цілеспрямованих стратегій розвитку та стимулювання фізичної активності, підтримку спортивних ініціатив та створення сприятливих умов для активного спортивного руху у країні. Фізична культура і спорт не просто входять у сферу соціального життя, а є невід'ємним елементом нематеріального виробництва [18, с. 174].

Аналіз обсягів реалізованих послуг у сфері спорту, представлений у таблиці 3.1, вказує на швидкі темпи розвитку фізичної культури та спорту в

Україні. Ці статистичні дані свідчать про важливість цієї галузі та необхідність подальших досліджень для визначення перспективного напрямку її розвитку.

Таблиця 3.1

Обсяги реалізованих послуг спортивно-оздоровчої сфери за 2012-2021 рр.

Роки	Усіх суб'єктів господарювання, тис. грн	з них у фізичних осіб-підприємців,		У % до загального показника суб'єктів господарювання за усіма видами економічної діяльності	
		тис.грн	у % до загального показника суб'єктів господарювання відповідного виду діяльності	Усіх суб'єктів господарювання	з них у фізичних осіб-підприємців
2012	1129748,4	201241,5	17,8	0,031	0,087
2013	1773100,3	241732,1	13,6	0,041	0,114
2014	2704054,5	402078,7	14,9	0,059	0,157
2015	2702939,7	520044,3	19,2	0,061	0,183
2016	2741731,8	553652,6	20,2	0,059	0,192
2017	3040070,1	729037,9	24,0	0,053	0,183
2018	3532715,6	973412,6	27,6	0,051	0,199
2019	4647506,3	1267639,5	27,3	0,055	0,210
2020	5915226,4	1703286,7	28,8	0,058	0,224
2021	6298672,9	2256663,3	35,8	0,059	0,255

Джерело: узагальнено автором на основі Державної служби статистики України [9]

Аналіз таблиці 3.1 вказує на тенденцію зростання обсягу реалізації послуг у спортивно-оздоровчій сфері, за винятком кризового періоду 2015–2017 років. Наприклад, у 2019 році було реалізовано послуг на суму 4647506,3 тис. грн., а вже у 2020 році цей обсяг зріс до 5915226,4 тис. грн., що становить зростання на 27,3 % або 1267720,1 тис. грн. За результатами 2021 року обсяг реалізації послуг у спортивно-оздоровчій галузі перевищив показники 2016 року на 3,5 млн. грн. [7]

Динаміка цих показників впливає не тільки від економічних факторів, таких як кризовий період 2013–2014 років, але й від підвищення інтересу населення до здорового способу життя та розглядання фізичної культури та спорту як перспективного напрямку національного господарства.

Не зважаючи на позитивні тенденції у розвитку спортивно-оздоровчої сфери, варто відзначити, що вона залишається менш важливою в структурі економічної діяльності в Україні. Обсяг реалізації спортивних послуг складав лише 0,06 % у 2021 році [48]. Цікаво, що під час кризових років ця частка відносно зростає, досягнувши найвищого значення за весь період, що може

свідчити про стабільний попит на послуги спорту та їхню стійкість до економічних коливань.

Насиченість ринку спортивно-оздоровчих послуг також відображається в тому, що фізичні особи-підприємці, зайняті у цій галузі, продовжують збільшувати обсяг послуг. У 2021 році цей показник становив 35,8 %. Зацікавленість суб'єктів господарювання у розвитку цього сектору свідчить про їхню розуміння економічного потенціалу спортивно-оздоровчої діяльності та прагнення використовувати його в підприємницькій діяльності [48].

Сфера фізичної культури і спорту в Україні представлена значною кількістю підприємств, установ, та організацій, які займаються спортивно-оздоровчою роботою. Зокрема, налічується майже 57 тисяч таких суб'єктів, серед яких виокремлюються 4576 спортивних клубів, 1672 дитячо-юнацькі спортивні школи, 32 школи вищої спортивної майстерності, та 17 спеціалізованих закладів спортивного профілю [48].

Послуги з фізичної культури і спорту переважно надаються фізичними особами-підприємцями, частка яких становить понад 80 %. Це вказує на значний внесок цієї галузі у розвиток малого бізнесу та створення нових робочих місць, сприяє зростанню зайнятості населення. Зазначимо, що частка спортивно-оздоровчої сфери в загальній кількості суб'єктів господарювання за всіма видами діяльності складає 0,26 %, і вона значно зросла саме у 2013 році. Це свідчить про стійкість до економічних криз і підтверджує перспективність цієї галузі для підприємницької діяльності. (рис. 3.1).

Сьогодні в Україні розвиток спортивно-оздоровчої сфери так і не отримав належного значення в структурі національного господарства, в той час як зарубіжний досвід свідчить про те, що підприємництво в цій галузі може бути досить прибутковим напрямом. Серед проблем розвитку фізичної культури і спорту можна виділити відсутність підприємницької активності. Так, з-поміж 73 тисяч фахівців фізичної культури і спорту, лише 4 % є інструкторами з фізичної культури, які безпосередньо надають спортивно-оздоровчі послуги населенню. За рівнем забезпеченості кадрами базового рівня (тренери,

інструктори, вчителі та викладачі фізичного виховання), Україна в більше як два рази поступається провідним країнам [9].

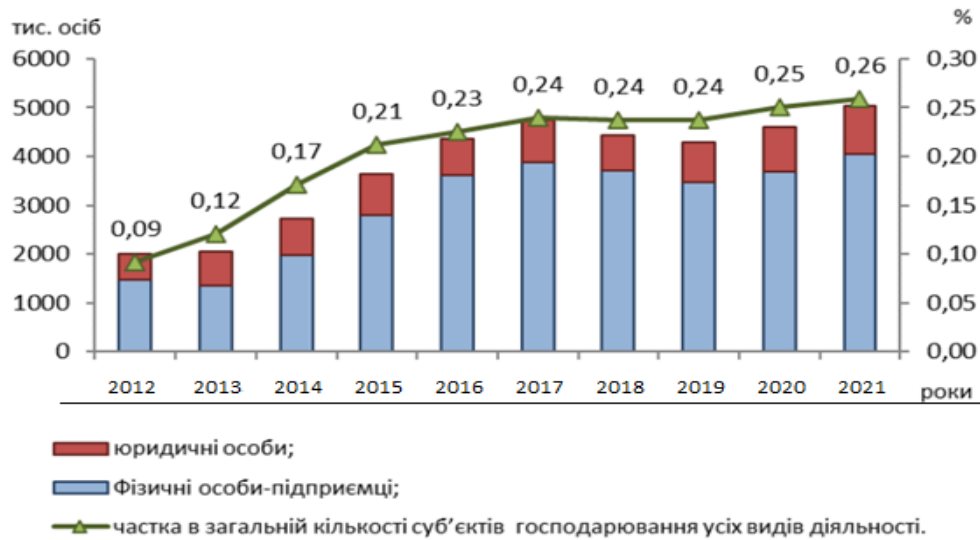

Рис. 3.1 Динаміка кількості суб'єктів господарювання спортивно-оздоровчої сфери у 2012–2021 рр.

**Побудовано за даними Державної служби статистики України [9].*

Ще однією проблемою є недостатність фінансових ресурсів та державної підтримки розвитку вітчизняної спортивно-оздоровчої сфери. За обсягами річних видатків з усіх джерел фінансування на одну особу, Україна майже у 30 разів поступається Фінляндії, у 15 разів – Японії та Австралії, і у 10 разів – Німеччині. На розвиток фізичної культури і спорту традиційно виділяється з державного бюджету 0,5 %, а з регіональних – 1,5-2 % від їх видаткової частини, що у 3-4 рази менше середньоєвропейських показників [3, с.158]. Обсяг фінансування спортивної науки складає 0,42 % від загальних видатків державного бюджету на фізичну культуру і спорт.

У сучасній Україні розвиток фізичної культури і спорту зазнає повільного прогресу через постійну нестачу фінансової підтримки від держави та обмежений бюджет для сфери фізичного виховання. Низький рівень наукового забезпечення спортивно-оздоровчої сфери стає наслідком цього фінансового дефіциту, що не відповідає сучасним вимогам.

Більшість фізкультурно-спортивних споруд, які перебувають у господарському віданні професійних спортивних організацій, що числяться на балансі цих організацій, перебувають у державній власності. У той час матеріально-технічна база фізичної культури і спорту в Україні є недостатньою. У порівнянні із провідними країнами світу, Україна відстає в 2-3 рази за рівнем забезпеченості басейнами та спортивними залами, а також за якістю спортивних споруд.

Недостатнє фінансування також впливає на розвиток ринку фізичної культури і спорту в Україні. Світова економічна криза, спричинена пандемією COVID-19, інформація про війну обмеження введені для боротьби з пандемією, а також відсутність державної фінансової підтримки, що вимагається у зв'язку із запровадженими карантинними обмеженнями, стали суттєвими факторами, що стримують розвиток цієї галузі [8, с.132]. Однак, варто відзначити, що є позитивні тенденції, такі як зростання зацікавленості населення у заняттях спортом та підвищення популярності різних видів спорту за для підтримки власного здоров'я і підвищення імунітету, що сприяє протистоянню організму захворюванням.

Варто також окреслити ключовий аспект роботи, а саме воєнні загрози. У зв'язку з повномасштабним вторгненням Російської Федерації на територію України, 24 лютого 2022 року, спортивна інфраструктура країни була серйозно пошкоджена і навіть в багатьох регіонах зруйнована. За результатами дослідження було виявлено, що з 343 спортивних об'єктів, що зазнали впливу конфлікту, 95 були зруйновані повністю. Більше число цих об'єктів знаходилася у Луганській (89), Донецькій (61), Харківській (46), Миколаївській (27), Херсонській (24), Київській (21), Дніпропетровській (15), Чернігівській (12) та Сумській (11) областях [7, с.137].

Сумарні збитки української спортивної інфраструктури склали близько 300 мільйонів доларів США. Ці фінансові втрати включають відновлення та перебудову зруйнованих спортивних об'єктів, компенсацію втраченої спортивної бази та устаткування [7, с.137].

Найбільша кількість пошкоджень спортивних об'єктів зафіксована у відокремлених районах, які зазнали значного впливу збройного конфлікту. Відновлення цих об'єктів стане важливим кроком у відновленні фізичної культури та спорту в цих регіонах та країні в цілому [7, с.138].

Зазначені події негативно вплинули на доступ до спортивних майданчиків та закладів для населення, молоді, спортсменів та спортивних команд. Попереднє відновлення та підтримка спортивних ініціатив та об'єктів у пошкоджених областях стають важливими завданнями для майбутнього розвитку фізичної культури та спорту в Україні.

Виходячи з цього, варто відзначити, що проблематика модернізації та реформування системи фінансування фізичної культури і спорту в Україні в умовах війни залишається актуальною. Наукові дослідження повинні фокусуватися на розробці державних програм фінансування, визначенні пріоритетів фізичного виховання та обґрунтуванні обсягу його фінансування. Реструктуризація галузі з метою ліквідації диспропорцій у розвитку різних видів спорту, ефективне використання ресурсів, покращення законодавства та нормативно-правової бази, а також удосконалення соціального та правового захисту спортсменів є важливими аспектами. Управління галуззю на всіх рівнях, покращення бізнес-середовища та розвиток людського капіталу також є ключовими завданнями. Підтримка комунальних підприємств спортивної спрямованості, перерозподіл фінансових ресурсів на користь розвитку спортивно-оздоровчої сфери та проведення міжнародних спортивних заходів можуть сприяти фінансовому забезпеченню туризму та економіки держави. Популяризація різних видів спорту, створення опорних центрів для розвитку конкретних видів спорту та залучення додаткових джерел фінансування також є необхідними для підвищення результативності та ефективності розвитку фізичної культури та спорту в Україні. Також поступове відновлення та реконструкція спортивних об'єктів є необхідним етапом для відновлення спортивної інфраструктури України після вторгнення [31]. Ці заходи мають велике значення не лише для функціонування спортивної сфери, а й для

підтримки здорового способу життя та виховання молоді через фізичну культуру і спорт.

3.2 Оцінка рівня залученості дітей та молоді до занять фізичною культурою та спортом в умовах воєнного стану

Фізична культура та спорт є важливими складовими здорового способу життя. Тому важливо з ранніх років прищеплювати дітям любов до фізичної активності. Це дозволить їм у майбутньому вести активний спосіб життя та досягати успіхів у спорті.

Зміни в стані здоров'я дітей під час війни безпосередньо вплинули на їх фізичну активність та заняття спортом. Згідно дослідження, проведеного Державним інститутом сімейної та молодіжної політики спільно з Міністерством молоді та спорту України, Всеукраїнським центром фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх» та благодійним фондом Катерини Білоруської [29], стан сфери фізичної культури та спорту в Україні залишає бажати кращого, незважаючи на діючі наявні закони та програми. Комплексне дослідження «Рівень залученості дітей та молоді до рухової активності та вплив спорту на фізичне і ментальне здоров'я» українського населення виявило тривожні тенденції: низька зацікавленість молоді у фізичній активності та спорті, а також загострення проблем з їхнім фізичним і психічним станом.

Результати досліджень представлені наочно на рисунках 3.2, 3.3, в яких відображено тенденції розвитку фізичної культури в Україні за останні роки. В той же час, дані рис. 3.4 відображають можливі причини цього розвитку.

Судячи з опитування Державного інституту сімейної та молодіжної політики, розвиток фізкультури і спорту в Україні за останні роки характеризують такі показники: в передвоєнні 2020-2021 роки фізично-оздоровча діяльність у закладах освіти знизилась – на 2,5% в 2021 році порівняно з 2017 роком. Також рівень відвідування занять фізичної культури в закладах освіти дітьми та молоддю до 24 лютого 2022 року був значно більший

ніж зараз, тобто до війни відвідували заняття фізичної культури 85 %, а на даний час тільки – 54 % з усіх здобувачів освіти [29].

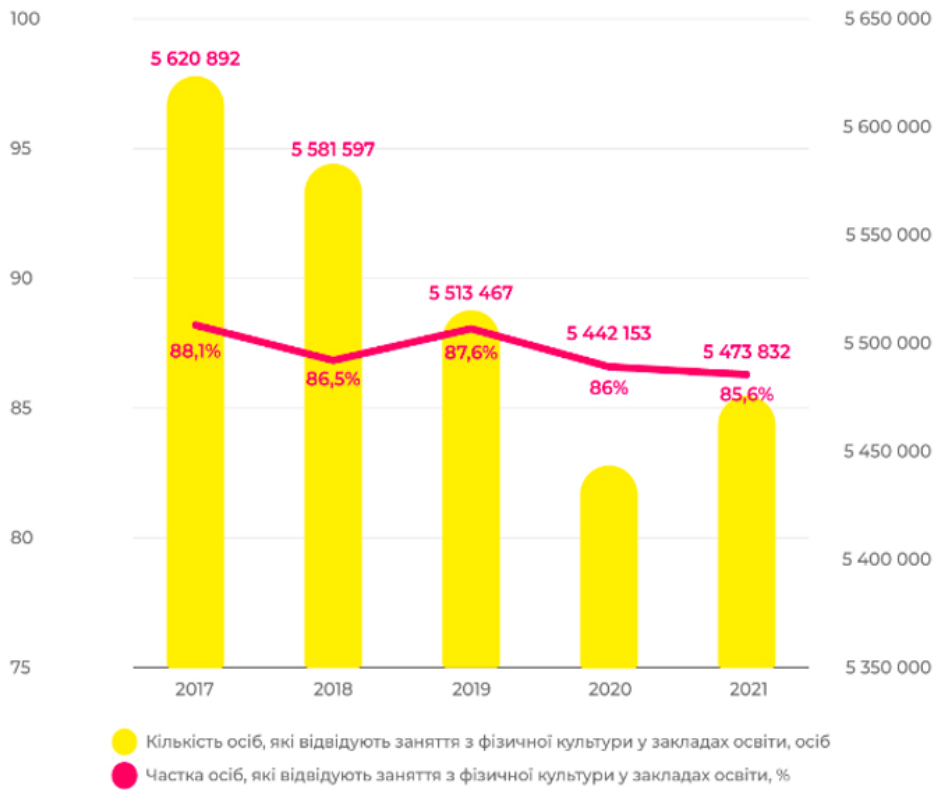

Рис.3.2 – Фізично оздоровча діяльність у закладах освіти за 2017-2021 р

Рис.3.3 – Результати соціологічного дослідження щодо рівня відвідування занять фізичної культури в закладах освіти дітьми та молоддю, %

Дані, відображені на Рис.3.2 та Рис.3.3. вказують на те, що рівень зацікавленості дітей до занять спортом знизився.

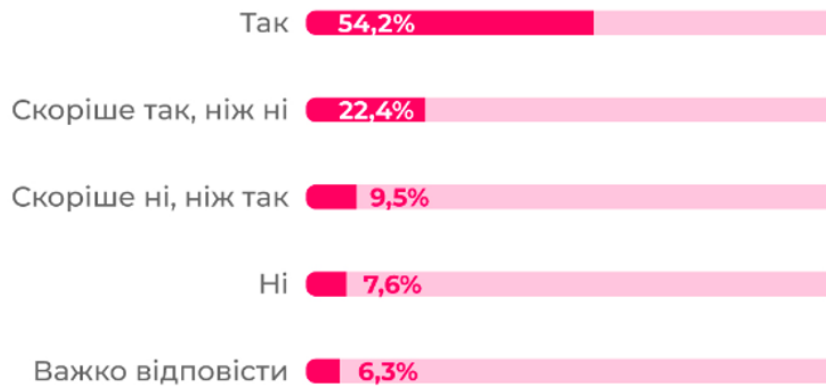

Рис.3.4 Результати соціологічного дослідження щодо наявності в населеному пункті необхідних умов для занять спортом та/або різними видами рухової активності

Результати опитування щодо наявності в населеному пункті необхідних умов для занять спортом та/або різними видами рухової активності показують, більшість опитуваних оцінюють наявність об'єктів спорту у власних населених пунктах [29]:

- 54,2% мають умови для заняттям спортом;
- 22,4% вже не так впевнено але також мають цю можливість;
- 9,5% вважають що скоріше не мають можливості для занять спортом;
- 7,6% опитаних не мають доступу до спортивних умов для занять фізичними вправами.

І, судячи з останніх 6,3%, люди не знають про те, що десь поряд є спортивна інфраструктура.

Тобто умови для занять фізичною культурою та спортом в більшості населених пунктів України існують. Тож суб'єктам спортивно-оздоровчої сфери необхідно розробляти мотиваційні інструменти для більшої залученості молоді заняттями фізичної культури та спорту. Одним із таких мотиваційних чинників є якість та матеріальний рівень об'єктів спортивної інфраструктури (спортивні майданчики, заклади, секції). Бо умови для занять фізичною культурою та спортом ще залишаються недостатньо розвинутими, або в неналежному стані.

Залишається відкритою проблема доступності до занять фізичною культурою та спортом для дітей та молоді з інвалідністю. Рис. 3.5 відображає результати соціологічного дослідження щодо наявності обмежень для дітей з інвалідністю до занять фізичною культурою та спортом [29].

Рис.3.5 – Результати соціологічного дослідження щодо наявності обмежень для дітей з інвалідністю до занять фізичною культурою та спортом

Результати соціологічного дослідження дають можливість зробити наступні висновки:

- відсутність спеціалізованих закладів та безбар'єрного середовища для маломобільних груп;
- недостатня кількість тренерів та програм для цієї категорії дітей;
- страх та недостатні умови для занять фізичними вправами та спортом.

Після початку воєнного конфлікту загальний стан здоров'я дітей і молоді погіршився, особливо психічне здоров'я. З'явилися проблеми у навчанні, тривожність, песимізм, розлади сну та апетиту.

Збільшення кількості дітей із захворюваннями стало тривожним явищем для України: спостерігається погіршення зору у дітей (від 47,85 до 45,67 осіб на 1000 дітей з 2017 по 2021 рік); погіршення слуху (відповідно 39,45 і 36,13); порушення мови (відповідно 18,62 і 13,98); порушення постави, сколіоз (відповідно 15,4 і 14,65) [29].

Також після початку конфлікту погіршилися фізичний та психічний стан дітей. Якісно різні фактори спричиняли це, такі як:

- незбалансоване харчування;
- сидячий спосіб життя;
- залежність від комп'ютера та Інтернету;
- недостатнє бажання та мотивація у дітей;
- неадекватна розвиненість спортивної інфраструктури;
- відсутність секцій та гуртків.

Після вторгнення росії українське населення, особливо діти, зазнали обмеженого або відсутнього доступу до спортивної інфраструктури, зруйнованої інфраструктури, загрози обстрілів та небезпечних ситуацій, що стали нашаруванням на їхній психіці.

Тенденція зростання інвалідності серед дітей також є викликає серйозне занепокоєння. У 2018 році 1,6% дітей до 18 років були з інвалідністю, у 2021 – 2,2%.

Результати цього дослідження повинні спонукати розробку та впровадження програм та рішень щодо мотиваційних інструментів залучення дітей до занять фізичною культурою і спортом з метою поліпшення їх фізичного та психічного здоров'я [52, с. 99].

Як показують результати соціологічного дослідження щодо мотиваційних чинників залучення дітей до рухової активності та спорту (Рис. 3.6), то найбільший відсоток займає група особистісних мотивів дітей: бути здоровим, бути сильним, досягати успіху в спорті, мати красиве тіло [29].

Рис.3.6 – Результати соціологічного дослідження щодо мотиваційних чинників залучення дітей до рухової активності та спорту

Таким чином, в управлінні сферою фізичної культури та спорту необхідно вдаватися до наступних рішень, щоб підвищити мотиваційні чинники залучення дітей до рухової активності та спорту [38, с. 72]:

- збільшити фізичну активність у школах через розвиток спортивних гуртків та занять фізкультурою;
- поліпшити спортивну інфраструктуру для дітей з інвалідністю, створюючи спеціалізовані майданчики та заклади;
- розвивати інклюзивний спорт для дітей з інвалідністю та підтримувати спеціалізовані тренерські програми.

Вітчизняні фахівці та практики у сфері фізичної культури та спорту також притримуються думки щодо розвитку мотиваційних чинників. До прикладу, Анжела Фокіна, директорка благодійного фонду Катерини Білоруської зазначає, що "Після карантинних заходів та війни важливо звертати увагу на

здоровий спосіб життя та рухову активність як ключові компоненти фізичного та психічного благополуччя дітей та молоді" [34].

Олександр Стеценко, директор департаменту фізичної культури та неолімпійських видів спорту Міністерства молоді та спорту України, також наголосив на необхідності організації оздоровчої рухової активності для всіх громадян, у тому числі для осіб з інвалідністю, з метою підвищення якості та тривалості активного життя, профілактики захворювань та подолання їхніх наслідків [34].

Власні дослідження, які були проведені за допомогою анкетування, підтвердили, що найважливіше – це мотивувати та підтримувати дітей, а також проводити інформаційні кампанії, що спонукають батьків до залучення своїх дітей до фізичної активності та спорту.

Анкетування проводилося на базі фізкультурно-спортивного товариства «СПАРТАК». Наразі в структуру ГО «ФСТ «Спартак» входять 23 територіальні організації та 49 міських організацій.

Отримані результати проведеного анкетування вказують на те, що 54% респондентів вважають, що в їх населеному пункті є можливості для зайняття спортом. Також було виявлено, що 75% опитаних вважають себе задоволеними спортивною інфраструктурою в районі. Близько 88,6% вірять у відновлення спортивної інфраструктури після деокупації території (див. Додаток А).

Далі, узагальнюючи відповіді, було зауважено, що 75% опитаних вважають, що витрати на оборону країни доречніші за витрати на спортивну галузь. Також, 77% вважають розвиток реабілітації військових найбільш пріоритетним умови війни (див. Додаток Б).

Узагальнюючи відношення до спорту, було виявлено, що 86% респондентів мають позитивне чи виключно позитивне ставлення до спорту, 7% висловили просто позитивне ставлення, 7% - нейтральне, тоді як 5,5% не змогли відповісти на запитання (див. Додаток В).

Засвідчено, що результати опитування підтверджують про значний інтерес та позитивне ставлення населення до спорту та його важливості в

суспільстві. Відсоток респондентів, які вважають наявність можливостей для зайняття спортом у своєму населеному пункті (54%), а також ті, хто задоволені спортивною інфраструктурою (75%), підкреслює актуальність розвитку спорту в місцях проживання (див. Додаток Г).

Особлива важливість спорту під час війни стала очевидною, виокремленою через переконання 88,6% опитаних у відновленні спортивної інфраструктури після деокупації території. Це свідчить про сприйняття спорту як частини процесу відновлення та реабілітації після конфліктів та воєнних подій (див. Додаток Д).

Ще однією важливою відзначеною тенденцією є позитивне ставлення більшості опитаних (86%) до спорту. Така підтримка підкреслює важливість розвитку спорту в суспільстві та можливості використання його як інструменту для підтримки психологічного та фізичного здоров'я (див. Додаток Е).

На основі цих висновків можна виділити декілька майбутніх перспектив [36, с. 232]:

1. Розвиток спортивної інфраструктури: важливо вдосконалювати і розширювати доступ до спортивних закладів та майданчиків, забезпечуючи можливість зайняття спортом для більш широкого кола людей.

2. Відновлення після конфліктів: спорт може виступати важливим інструментом для відновлення після військових подій. Інвестиції у спортивні програми можуть допомогти у фізичній та психологічній реабілітації та інтеграції військовослужбовців та постраждалих.

3. Збільшення уваги до спорту: необхідно залучати більше уваги до спорту як інструменту соціальної інтеграції, розвитку особистості та покращення здоров'я. Програми та заходи, спрямовані на підтримку спорту, можуть сприяти створенню здорового та активного суспільства.

4. Інформаційна кампанія та освіта: важливо проводити освітні заходи, які сприяють усвідомленню користі та важливості спорту для кожної людини та суспільства в цілому.

Отже, отримані результати анкетування вказують на потребу у подальшому розвитку спорту в суспільстві та його ключову роль у відновленні після конфліктів та підтримці загального фізичного та психологічного здоров'я громадян.

3.3 Вплив фізичної культури та спорту на економіку країни

Здоровий спосіб життя (ЗСЖ) є глобальним трендом, сформованим протягом останніх 10-20 років. Чинники, які сприяли цій тенденції, включають загальний економічний розвиток, зростання середнього доходу на душу населення та підвищену усвідомленість. Фізична активність стала ключовим елементом ЗСЖ, впливаючи на здоров'я, вагу, сон, емоційний стан та якість життя.

Дослідження Українського Інституту Майбутнього підтверджують, що регулярні фізичні навантаження зменшують ризик смертності, запобігають розвитку захворювань, і мають позитивний вплив на психічне здоров'я. Відсутність фізичної активності визначається як основна причина виникнення різних захворювань, включаючи рак і серцево-судинні захворювання [21].

Світова організація охорони здоров'я підкреслює, що відсутність фізичної активності призводить до мільйонів смертей щорічно і призводить до великих витрат на охорону здоров'я та економічні втрати [22].

Дослідження Українського Інституту Майбутнього показують, що зайняття фізичною активністю вносить значний позитивний внесок в економіку. Виконання мінімального рівня фізичної активності відповідно до рекомендацій ВООЗ підвищує продуктивність праці та забезпечує рентабельність інвестицій у здоров'я працівників [21].

Фізична активність відіграє ключову роль у загальній системі здоров'я та життєвого стилю. Її вплив на здоров'я населення та економіку важко переоцінити. Інвестування у сприяння фізичній активності може мати значний соціальний та економічний вигащ для суспільства.

Забезпечення можливостей для фізичної активності, будь то через спорт, рекреацію або інші форми фізичних занять, може позитивно підвищити загальний стан здоров'я населення. Регулярна фізична активність пов'язана зі зниженням ризику розвитку серцевих захворювань, ожиріння, цукрового діабету та інших хронічних захворювань.

Крім того, велике значення має економічний вигащ, пов'язаний з фізичною активністю. Зменшення витрат на охорону здоров'я через покращення стану здоров'я населення, підвищення продуктивності праці завдяки збільшенню фізичної активності та розвиток спортивної інфраструктури - це лише деякі з економічних переваг які описані на Рис.3.7 [32].

Рис.3.7 – Механізм впливу фізичної активності та занять спортом на економіку

Проаналізувавши це, приходимо до висновку, що підтримка фізичної активності не лише сприяє покращенню здоров'я населення, але і має потенціал

знизити соціальні витрати та сприяти економічному розвитку через підвищення продуктивності та загальної якості життя громадян.

Фізична активність і аматорський спорт є потенційно важливими каталізаторами економічного розвитку в Україні, але на даний момент вони залишаються недооціненими. Країна має один з найнижчих рівнів фізичної активності в Європі, що впливає на здоров'я громадян та викликає економічні втрати [19, с. 68].

Низький рівень фізичної активності і відсутність культури аматорського спорту пов'язані зі скороченням тривалості життя та зниженням якості життя серед населення України. Ці показники є серед найгірших у Європі [20].

Аналіз даних опитувань Українського Інституту Майбутнього підтверджує, що економіка України втрачає мільярди доларів через наслідки низького рівня фізичної активності, такі як зменшена продуктивність праці та високі витрати на охорону здоров'я [21].

Для підвищення фізичної активності в Україні необхідно впроваджувати ефективну комунікаційну стратегію та створювати відповідну інфраструктуру. Українського Інституту Майбутнього прогнозується, що зростання рівня фізичної активності призведе до значного позитивного впливу на економіку, збільшуючи ВВП та додаткові доходи до бюджету.

Дані рис. 3.8 свідчать, що кожен інвестований долар у розвиток фізичної активності може призвести до 15 доларів додаткового ВВП та 5 доларів додаткових доходів до бюджету. Впровадження заходів для стимулювання фізичної активності може стати важливим кроком у покращенні якості життя та економічному зростанні в Україні [32].

Аналіз показав що кожен долар, інвестований у фізичну активність і аматорський спорт приносить вже 15 доларів доходу у вигляді додаткового ВВП і 5 доларів у вигляді надходжень до Бюджету України.

Рис.3.8 – Ефект для економіки України від фізичного розвитку населення

Для визначення сильних і слабких сторін, а також можливостей і загроз сучасного стану для сектору фізичної культури і спорту в Україні здійснимо SWOT-аналіз.

SWOT-аналіз вказаний в Таблиці 3.2 засвідчує, що сектор фізичної активності та аматорського спорту в Україні був використаний з метою систематизації та оцінки ключових аспектів цієї галузі. Цей метод аналізу дозволяє визначити внутрішні сильні та слабкі сторони цього сектору, а також зовнішні можливості та загрози, що впливають на його розвиток [15, с. 34].

Щодо внутрішніх аспектів, SWOT-аналіз дозволяє виявити сильні сторони, такі як наявність кваліфікованих тренерів, потенційна масовість споживачів послуг фізичної активності та розвинена інфраструктура спортивних об'єктів. З іншого боку, слабкі сторони можуть включати обмежений фінансовий ресурс, нестабільність управління та недостатню привабливість для спонсорів та інвесторів.

Щодо зовнішніх аспектів, аналіз допомагає визначити можливості, такі як підвищений інтерес громадськості до здорового способу життя, підтримка державних програм у сфері спорту та рекреації, а також наявність нових технологій для сприяння розвитку цього сектору. Загрози ж можуть включати

економічні кризи, зміни в законодавстві щодо спорту та фізичної активності, а також конкуренцію з іншими формами дозвілля та розваг.

SWOT-аналіз став важливим інструментом для усвідомлення сильних та слабких сторін, а також можливостей та загроз, що впливають на розвиток сектору фізичної активності та аматорського спорту в Україні. Він допомагає розробляти стратегії та заходи для максимізації переваг та мінімізації негативного впливу зовнішніх чинників на цю галузь.

Таблиця 3.2

SWOT-аналіз сильних та слабких сторін сучасного стану сфери фізичної культури і спорту в Україні

Сильні сторони	Слабкі сторони
Громадянське суспільство, яке розвивається	Відсутність клубної форми та системи стимулів
Втрата державного контролю над спортом	Відсутність корективної регулярної статистики та досліджень
Розвинена фітнес-індустрія в Україні	Неефективне управління фінансуванням спорту
Гнучке українське суспільство, сприятливе до змін	Відсутність виваженої державної політики у сфері фізичної активності
Здатність українців кооперуватися та самоорганізовуватися	Відсутність правильно продуманої інфраструктури для масового заняття спортом
Наявність базової спортивної інфраструктури в містах	Відсутність чіткої ідеології та культури спорту
Різні форми організації спорту в Україні	Відсутність місцевих стратегій стимулювання активного способу життя
Державне фінансування спорту в великих обсягах	Орієнтація на короткі перемоги та відсутність економічної доцільності у розвитку приватного сектору
Сильні спортивні традиції в країні	Орієнтація Мінспорту та Федерацій лише на високі спортивні досягнення
Розвинена база, що історично склалася ще з Радянського Союзу, тренери, спортивні школи, секції	Відсутність передумов розвитку приватного сектору у сфері фізичної культури та спорту в малих містах

SWOT-аналіз фізичної активності та аматорського спорту в Україні підкреслює потенціал для розвитку, але вказує на низку проблем, серед яких

відсутність виважених стратегій та стимулів, слабка інфраструктура та неефективне управління ресурсами. Розробка комплексної програми з підтримки фізичної активності та розвитку спорту може вирішити багато з цих проблем і забезпечити позитивні зміни в суспільстві та економіці.

Таблиця 3.3

SWOT-аналіз можливостей та загроз сторін сучасного стану сфери фізичної культури і спорту в Україні

Можливості	Загрози
Розвиток клубної системи «спорт крізь життя»	Консервація державної політики, стагнація галузі
Оптимальне фінансування та ефективний розподіл фінансових ресурсів у сфері спорту	Збереження масового спорту в структурі СВД і його політизація
Ефективне використання інфраструктури	Короткий цикл та декларативний характер державної політики
Популяризація фізичної активності та її позиціонування	Проведення невдалої політики та катастрофічні наслідки
Розвиток спортивної інфраструктури	Відсутність досвіду реформ в галузі, бюрократичність і складність процедур
Зростання доходів населення та економіки	Відсутність джерел фінансування змін в галузі аматорського спорту
Формування спортивної індустрії	Орієнтованість на передвиборні очікування та успіхи в олімпіаді
Розвиток приватного сектору в галузі спорту та фізичної культури	Економічна криза, депресія, зниження зацікавленості до спорту

SWOT-аналіз можливостей та загроз підкреслює, як необхідно використовувати наявні ресурси та можливості для розвитку фізичної активності та аматорського спорту в Україні. Поряд з цим, виявлені потенційні загрози, які потрібно уникати або адекватно управляти для досягнення успішних результатів

За даними Державної служби статистики України в період з 2018 по 2021 рік, частка сектора спорту у валовому внутрішньому продукті (ВВП) України коливалася в межах 0,1-0,2%, що відповідало сумах від 145 до 245 мільйонів доларів на рік [20].

Сектор спорту, згідно з методологією Державної служби статистики України

Рис.3.9 , включав у себе різні види діяльності, зокрема:

- Функціонування спортивних споруд.
- Діяльність спортивних клубів.
- Діяльність фітнес-центрів.
- Інші види діяльності у сфері спорту.

Рис.3.9 Галузева структура сектору спорту України [20]

Провівши аналіз сектора спорту в структурі ВВП України, яка відображена на графіку, стало зрозуміло що він становив лише 0,2% у економіці країни [20].

Таблиця 3.4

Динаміка основних показників стану сфери фізичної культури і спорту,
2019-2021 рр. [20]

№	Характеристика показника	2019 р	2020 р.	2021 р.
1	Кількість працівників, чол.	65 837	65 909	65 543
2	Кількість спортивних споруд, шт	92 946	92 274	89 046
3	Кількість всіх видів, використаних коштів, грн	9 217 266,96	9 277 213,61	14 467 629,02
4	Кількість осіб, які займаються спортом, чол.	970 511	963 470	902 098
5	Кількість осіб, які охоплені фізкультурно-оздоровчою діяльністю, чол.	5 167 057	4 892 770	4 477 098

Дані Державної служби статистики України, проте, не враховують багато інших секторів і видів діяльності, які можуть бути прямо або опосередковано пов'язані зі спортом, включаючи аматорський спорт і фізичну активність.

Економіка фізичної активності та аматорського спорту не є окремим статистично вимірюваним сектором, оскільки вона вплетена в різні інші галузі і сектори економіки. Наприклад, вона включає виробництво спортивного обладнання, одягу, взуття, а також забезпечує інші галузі доходами через споживання продуктів та послуг, пов'язаних із спортом. Таким чином, важливо розглядати спортивний сектор як важливий каталізатор для інших сфер економіки, включаючи виробництво, рекламу, освіту та туризм.

Відсутність чітких механізмів стимулювання фізичної активності населення сприятимуть втратам економіки України. Заняття фізичною активністю та спортом позитивно впливають на фізичне і психічне здоров'я людей, зменшуючи захворюваність і покращуючи когнітивні здібності. Це також призводить до підвищення продуктивності праці і зменшення витрат на медичне обслуговування. Продовження та покращення якості життя може призвести до збільшення тривалості життя та зростання економічно активного населення.

Механізм розрахунку втрат включає кілька ключових напрямів (Рис. 3.10):

Недоотримані доходи бюджету: розрахунки втрат бюджету протягом 10 років ґрунтувались на втратах у ВВП та частці доходів бюджету відносно ВВП.

Допущення у розрахунках: збитки продуктивності були засновані на дослідженні RAND Europe, відповідно до якого фізична активність може підвищити продуктивність на 2% серед фізично активних осіб. Припущено, що при належній політиці до 50% населення могло б залишатися фізично активним протягом останніх 10 років [44].

Втрати від тривалості життя: розрахунки базувалися на припущенні, що при рівні фізичної активності, рекомендованому ВООЗ, тривалість життя чоловіків могла б збільшитися на 4 роки, а жінок - на 2 роки [22].

Зменшення частки економічно активного населення: розрахунки проводились з урахуванням можливості збільшення частки економічно активного населення у віці від 50 років на 7-14% за умови стимулювання фізичної активності [52, с.100].

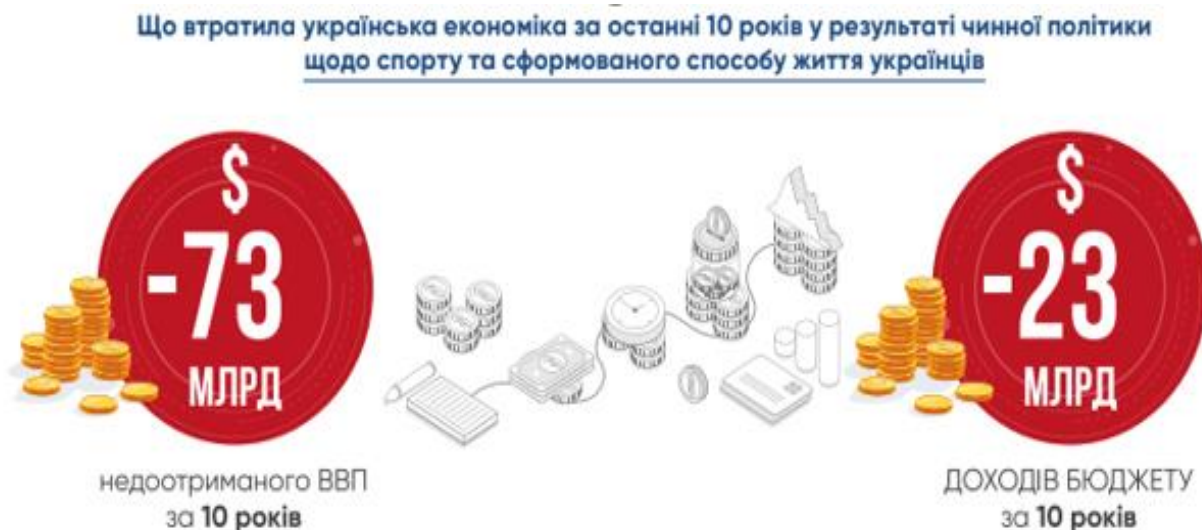

Рис. 3.10 Втрати економіки України в результаті відсутності стимулювання фізичної активності населення

Такий методологічний підхід дозволяє наблизитися до оцінки макроекономічних втрат, що виникають внаслідок недостатньої фізичної активності населення України. То ж необхідно здійснити перегляд концептуальних підходів до стимулювання суб'єктів сфери фізичної культури та спорту України.

Висновки до розділу 3

В Україні спостерігається систематичний ріст учасників у спортивно-оздоровчій сфері, що свідчить про потенціал і перспективи її розвитку. Збільшення кількості суб'єктів господарювання, що активно діють у цій галузі, свідчить про їх зацікавленість та можливості для успішної діяльності, що вказує на позитивні тенденції у створенні сприятливого середовища для спортивно-

оздоровчої сфери. Це свідчить про підвищений інтерес та інвестиції в цей сектор.

Зростання учасників у цій галузі вказує на сталий економічний потенціал та важливість спорту як фактора, що привертає увагу та інвестиції. Ці тенденції свідчать про зростання спортивно-оздоровчої сфери в економічному аспекті та її привабливість для розвитку.

Фізична культура та спорт мають ключовий вплив на соціальний та економічний розвиток країни. Вони сприяють формуванню здорового способу життя, підвищують загальний рівень фізичного та психологічного благополуччя громадян, що сприяє створенню здорової та продуктивної робочої сили. Однак, для максимального використання потенціалу спорту для соціально-економічного розвитку, необхідно ефективне управління, інвестиції у спортивну інфраструктуру, підтримка талановитих спортсменів та розвиток спортивних програм для різних верств населення. Умови сучасного спортивно-оздоровчого середовища потребують посилення державної підтримки та пошуку додаткових джерел фінансування для повноцінного розвитку. Це включає збільшення витрат на тренувальні заклади, удосконалення спортивної інфраструктури та забезпечення доступу населення до спортивних заходів та програм.

Для забезпечення сталого розвитку спортивно-оздоровчої сфери та підтримки активного способу життя у суспільстві, важливо забезпечити адекватне фінансування та державну підтримку. Це допоможе вирішити нагальні питання, пов'язані з розвитком та модернізацією спортивної інфраструктури, наданням фінансової підтримки для підготовки спортсменів різних рівнів та популяризації здорового способу життя серед населення. Україна активно розвиває стратегію розвитку фізичної культури і спорту до 2028 року, спрямовану на покращення доступу до спорту, розвиток спортивної інфраструктури, підтримку талановитих спортсменів та формування здорового способу життя серед населення. Умови війни покладають особливий акцент на управління сферою фізичної культури у спорті, вимагаючи згуртованості дій

між учасниками процесу. Це передбачає не лише взаємодію та співпрацю, але й здатність приймати та втілювати стратегічні рішення умовах війни для забезпечення ефективного функціонування спортивно-оздоровчої сфери та підтримки населення у здоровому способі життя.

Управління сферою фізичної культури у спорті в умовах війни стає складною та важливою задачею, особливо в контексті децентралізації владних повноважень. Органи влади, місцеве самоврядування та спортивні організації повинні спільно працювати над розробкою та впровадженням ефективних стратегій для підтримки розвитку спорту. Місцеве самоврядування відіграє важливу роль у створенні сприятливих умов для розвитку спортивної інфраструктури на місцевому рівні, а громади мають ключове значення у формулюванні та реалізації спортивних ініціатив, сприяючи формуванню сприятливого соціокультурного середовища для фізичної активності та спортивних подій.

Суб'єкти спортивно-оздоровчої сфери, співпрацюючи з органами влади та громадськістю, мають забезпечити ефективне впровадження стратегій, розвиток спортивної інфраструктури та підтримку спортивних ініціатив. Гармонійні взаємодії та спільні зусилля учасників громадського та владного секторів дозволять досягти запланованих цілей у розвитку спортивно-оздоровчої галузі.

Децентралізація владних повноважень в умовах війни відкриває нові перспективи для розвитку спорту, проте вимагає аналізу механізмів взаємодії між центральними та місцевими органами управління для сприяння спортивному розвитку. Необхідність наукових досліджень в цьому контексті полягає у вивченні кращих практик з країн, що вже розвинули моделі децентралізації спортивної сфери, для використання цих знань у вдосконаленні системи спортивного управління в Україні.

Дослідження такого типу можуть охоплювати аспекти фінансування, ефективності використання коштів, стимулювання громадських ініціатив та розвиток спортивної інфраструктури на різних рівнях місцевого

самоврядування. Аналіз кращих практик залежний від умов війни та децентралізації має стати базою для формулювання рекомендацій, спрямованих на поліпшення управління спортивною сферою та реалізацію стратегій розвитку спорту на місцевому рівні в умовах кризи.

РОЗДІЛ 4

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ СФЕРИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ В УМОВАХ ВОЄННИХ ЗАГРОЗ ТА ЗОВНІШНІХ ВИКЛИКІВ

Фізична культура як мотив до здорового життя вибудовується з факторів соціально-поведінкового процесу фізичної активності суспільства. На жаль, на сьогодні в нашій країні популяризації фізичної культури та спорту також було поштовхом повномасштабне вторгнення російської федерації в Україну. Війна торкнулося всього суспільства нашої країни, і в тому числі змінила ставлення громадян до свого здоров'я. Адже здорова нація це великий потенціал для підтримки боєздатності та оборони країни, згуртування громадян проти агресора в соціальній активності, культурі, волонтерстві, підтримці ментального здоров'я, розвитку бізнес-середовища тощо.

В умовах воєнних загроз та викликів на фізичну культуру покладаються конкретні соціальні завдання:

1. Забезпечення високого рівня ступеня фізичної підготовки особи, здатної до виживання, та витривалої до зовнішніх стресів.
2. Об'єднання людей в групи для спільного заняття фізичною культурою і спортом, а відтак – спільне подолання зовнішніх бар'єрів та проблем.
3. Сприяння професійного та особистісного розвитку, вироблення впевненості в собі щодо подолання зовнішніх викликів.
4. Розвиток комунікаційної культурної поведінки в групах процесі спільного заняття спортом, організації рухливого дозвілля, що сприяє збереженню і відновленню психічної рівноваги в умовах воєнних загроз [55, с. 138].

Внаслідок війни багато людей були змушені покинути свої домівки, стати внутрішньо переміщеними особами або переїхати закордон, щоб захистити себе і зберегти своїх рідних. В той же час це обмежило їх можливості займатися тими видами спорту до яких вони звикли. Постійні обстріли та руйнування

інфраструктури перешкоджають організації та проведенню фізкультурно-оздоровчих заходів в зонах масового відпочинку. Тож на сучасному етапі для наших громадян фізична культура та спорт стають значущими елементами, визначаючи якість життя людей і соціальних груп в цілому. Цей сегмент не лише формує здоровий спосіб життя, але й створює можливості для розвитку, самовираження та соціальної адаптації особистості. Залучення населення до спортивної діяльності, зокрема, до масових занять, сприяє підвищенню загального рівня фізичної активності та збереженню здоров'я. Окрім того, це допомагає виявляти та подолати психологічну напруженість, стрес через впровадження соціально орієнтованих програм та доступу до спортивних заходів для різних груп населення, включаючи людей з інвалідністю та дітей.

Однією з ключових проблем, особливо в умовах війни та серйозного дефіциту державних видатків на розвиток фізичної культури та спорту є недостатнє фінансування та неефективна організація системи управління. Наприклад, відсутність достатнього фінансування спортивних програм для молоді та недолік фахівців у галузі спорту є серйозними викликами для розвитку спорту в країні. Також важливо враховувати, що відсутність інформаційних кампаній та мотиваційних заходів може призвести до зменшення зацікавленості молоді у зайняттях спортом та розвитку спортивних талантів особливо в умовах війни [53]. Адже, більшість державних управлінців вважає, що питання розвитку сфери фізичної культури та спорту в умовах війни – не на часі.

Не викликає сумніву той факт, що спорт відіграє важливу роль у вирішенні проблем, пов'язаних із здоров'ям громадян. Враховуючи сучасні тенденції у збереженні здоров'я та популяризації здорового способу життя, спорт стає ключовим елементом зміцнення фізичної активності населення. Проте, існують проблеми у впровадженні ефективних програм підвищення фізичної активності, які часто є результатом недостатньої координації та планування спортивних ініціатив.

Загалом, система фізичної культури та спорту потребує комплексного підходу до вирішення проблем, у тому числі через підвищення інвестицій у спортивну інфраструктуру, підтримку та стимулювання спортивних талантів, активне впровадження інформаційних кампаній, а також покращення управління цією сферою.

Також слід враховувати, що здоровий спосіб життя та зайняття спортом є не лише індивідуальним, але й загальносуспільним добром, що покращує якість життя суспільства в цілому та сприяє формуванню більш здорового та активного населення. Залучення громадян до занять спортом має велике значення для забезпечення здоров'я та загального благополуччя суспільства. Однак існує ряд викликів, які перешкоджають широкому розповсюдженню та популяризації спорту серед населення [51, с.57].

Зокрема, однією з основних проблем є доступність спортивних об'єктів та інфраструктури для всіх верств населення. Нерідко, наявність спортивних майданчиків або тренажерних залів обмежена в певних районах, що ускладнює доступ до спорту для людей, особливо тих, хто проживає у віддалених або менш розвинутих територіях.

Також проблемою є фінансовий бар'єр. Деякі види спорту можуть бути витратними через оплату тренерів, спорядження, членські внески у спортивні клуби тощо. Це може утруднювати доступ до спорту для громадян з низьким рівнем доходів.

Ще однією проблемою є відсутність мотивації до зайняття спортом у певних груп населення. Багато людей можуть не бачити вигоди або мають недостатньо інформації про переваги регулярних фізичних вправ. Додатково, культурні чи релігійні обмеження можуть ускладнювати активну участь у спорті для певних соціальних груп.

З метою подолання цих проблем, необхідно активно впроваджувати заходи державної підтримки, спрямовані на забезпечення доступності спортивних майданчиків у всіх районах, розвиток програм сприяння та фінансової підтримки громадян у їх спортивних заходах, а також налагодження

інформаційних кампаній, спрямованих на популяризацію здорового способу життя через зайняття спортом [12, с. 187].

Такий комплексний підхід сприятиме не лише здоров'ю окремих осіб, а й підвищенню рівня фізичної активності в цілому суспільстві, що впливає на загальний стан здоров'я та емоційний стан населення, а також сприяє формуванню більш здорового та щасливого суспільства.

До ключових проблем розвитку сфери фізичної культур та спорту варто віднести [16, с.с109]:

- недостатній рівень медично-біологічної підтримки спортсменів, недосконала система розподілу фінансів державного бюджету для високорівневого спорту;

- відсутність привабливої та легко доступної інфраструктури для регулярних занять фізичною активністю та спортом, застаріла матеріально-технічна база комунальних і державних спортивних об'єктів;

- недостатня цифрова трансформація в сфері вітчизняного спорту та фізичної культури у порівнянні з сучасними тенденціями розвитку глобального спорту, що ускладнює вирішення сучасних завдань без застосування інформаційних технологій;

- недостатня регуляція системи кадрового забезпечення у сфері фізичної культури і спорту.

Напрями підвищення ефективності системи управління фізичною культурою і спортом включає взаємозв'язок механізмів державного управління та системи управління суб'єктів сфери фізичної культури і спорту фізичною культурою та спортом (Рис. 4.1).

1. Ефективна система державного управління фізичною культурою та спортом передбачає чіткий розподіл зон відповідальності різних її суб'єктів за окремі компоненти системи, за досягнення оперативних та стратегічних цілей її функціонування. Важливою умовою реалізації цього принципу є зручна з управлінської точки зору кількісна інформація з використанням новітніх ІТ-технологій і переходу до цифрової взаємодії [14].

2. Розвиток фізичної культури і спорту передбачає збільшення кількості людей, які споживають весь комплекс послуг, які виробляють такі галузі: оздоровчий спорт, освіта, тренування, відпочинок, реабілітація. Стратегічним завданням суб'єктів сфери фізичної культури і спорту є необхідність постійного та постійного підвищення якості послуг та внутрішньої системи управління якістю. Управління якістю є одним із ключових пріоритетів і напрямів діяльності сучасної фізкультурно-спортивної організації [15, с.34].

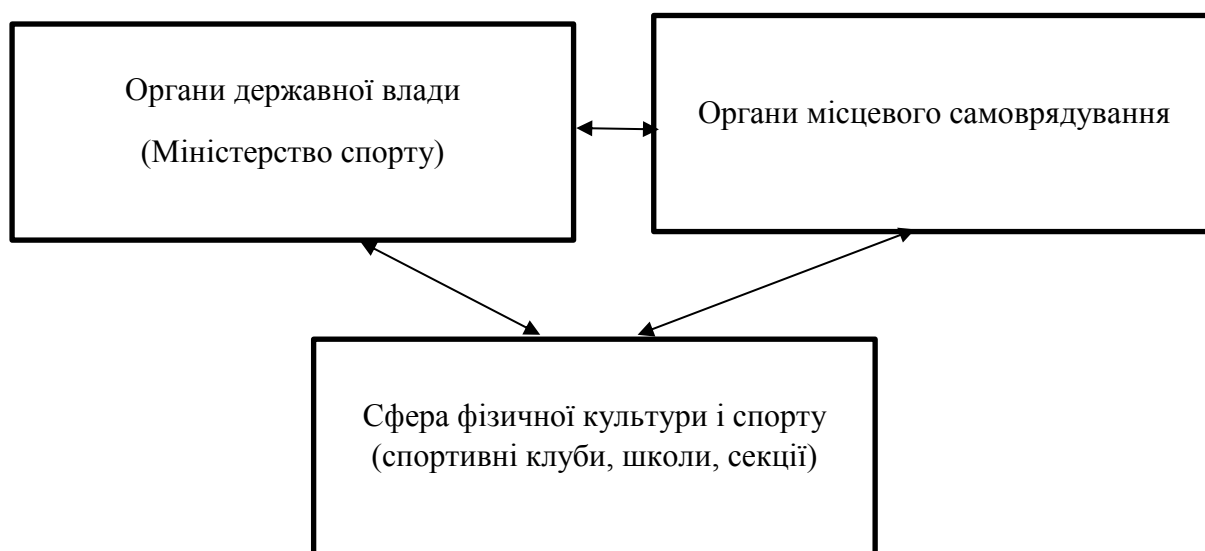

Рис. 4.1 – Система управління фізичною культурою і спортом

Застосування економічних засобів для розвитку фізичної культури та спорту є ключовим для зростання людського потенціалу та держави. У зв'язку з інноваціями у суспільстві змінюються вимоги до якості продуктів та послуг. Роль маркетингу в цій галузі посилюється, а це вимагає внутрішніх організаційних змін та підтримки цих процесів методами та інформаційними ресурсами [15, с.35].

Для популяризації фізичної активності серед мешканців великих міст важливо розвивати приватні IT-рішення для створення онлайн-платформ фізичної культури та охорони здоров'я. Це стимулюватиме зростання зацікавленості та залучення громади до здорового способу життя.

Система показників оцінки розвитку сфери фізичної культури та спорту повинна бути чітко зорієнтована на досягнення цілей фізичної активності на різних рівнях управління. Управлінська модель організацій цієї сфери, незалежно від форм власності, потребує оптимізації та уніфікованої системи звітності про їхню діяльність.

Спрямованість на ефективність управління цією сферою за допомогою збалансованих показників дозволить покращити загальний розвиток і функціонування фізичної культури та спорту. Реалізація цієї стратегії не лише підвищить якість аналізу даних, але й сприятиме уникненню економічних втрат, пов'язаних зі здоров'ям та працездатністю населення [36, с. 288].

В цілому, розвиток цієї сфери є складним процесом, який вимагає системного підходу до управління, впровадження сучасних технологій, та активного залучення громадськості до здорового способу життя. Важливим аспектом є розробка системи показників для оцінки стану та розвитку сфери фізичної культури та спорту. Ці показники мають бути розподілені за різними категоріями – за однорідністю, уніфікованістю, ресурсними та результативними. Такий розподіл дозволить отримати комплексне та об'єктивне уявлення про стан галузі та її подальший розвиток.

Оцінювання стану сфери фізичної культури і спорту повинно включати декілька етапів. Спочатку потрібно провести організаційний етап, визначивши основні аспекти та завдання управління. Далі слід розпочати формування показників та їх групування. Наступним кроком є нормалізація та обробка зібраних даних, визначення їхньої репрезентативності та відповідності. Після цього проводиться розрахунковий етап, де розраховуються основні показники. Потім відбувається їх ранжування. Систематизація та інтерпретація, де отримані результати аналізуються та робиться висновок про стан сфери фізичної культури та спорту. Крім того, важливо виявити проблеми та визначити шляхи їх подолання [52, с. 101].

Розвиток системи державного управління в цій галузі передбачає розподіл відповідальності між різними суб'єктами системи та дотримання

оперативних та стратегічних цілей її функціонування. Оптимальна організаційно-управлінська модель вимагає наявності зручної системи звітності та використання новітніх ІТ-технологій для ефективного взаємодії та обробки інформації [16, с. 107].

Вироблення ефективних стратегій та впровадження цифрових інновацій у цю сферу дозволить поширити зацікавленість та залучення громади до здорового способу життя через активну фізичну активність та спорт.

Висновки до розділу 4

Розвиток сфери фізичної культури та спорту в Україні може мати більш ефективне продовження за рахунок оптимізації існуючої системи управління та впровадженню нових механізмів управління, забезпечення плідної взаємодії органів управління різних рівнів та державних установ, відповідно до поточних потреб державного, регіонального та місцевих рівнях у питаннях забезпечення адресних послуг у галузі фізичної культури та спорту.

Механізми державного управління розвитком фізичної культури та спорту мають бути максимально актуальними для сучасного етапу розвитку України в умовах воєнних викликів та зовнішніх загроз, щоб реагувати на виникаючі внутрішні та зовнішні поточні зміни в українському суспільстві.

Напрями підвищення ефективності системи управління фізичною культурою і спортом зосередженні на функціональному призначенні юридичних, організаційних та економічних процесів, що спрямовані на оптимізацію функціонування механізмів матеріально-технічного, фінансового, кадрового та інформаційного забезпечення.

ВИСНОВКИ

На сучасному етапі розвитку українського суспільства, об'єкти та суб'єкти, що сприяють фізичному вихованню та розвитку спорту, залишаються важливою складовою національного здоров'я та гармонійного розвитку особистості. Підтримка і розвиток цих сфер відповідають актуальному законодавству, вимагають системного підходу та взаємодії державних структур із громадськими організаціями, спрямованими на розвиток фізичної культури та спорту. Цей процес потребує спільних зусиль державних інституцій, територіальних громад, виробничих структур, приватного сектору, громадських об'єднань та фахівців, що надають фізкультурно-спортивні послуги населенню. Фізична культура та спорт, як складні соціальні інститути, спрямовані на розвиток ключового ресурсу суспільства – людини. Зазначені галузі переживають значні трансформації, які вимагають уваги до зростання кількості суб'єктів, ефективного використання спортивних баз і кваліфікованої роботи фахівців у цій галузі. Основними завданнями у розвитку сфери фізичної культури та спорту є підвищення рівня здоров'я населення, підтримка високої працездатності, запобігання соціальним проблемам та забезпечення громадянських прав на рівний доступ до фізичної культури та спорту.

Фізкультурно-спортивні організації є відкритими системами, які взаємодіють з соціальним, культурним та економічним оточенням. Вони залежать від суспільства у своєму розвитку та матеріальному забезпеченні. Згрупування фізкультурно-спортивних організацій можна проводити за різними ознаками: формою власності, цільовим та функціональним призначенням, а також за рівнем ієрархії. Управління суб'єктами у сфері фізичної культури та спорту в умовах воєнних загроз вимагає комплексного підходу та розробки стратегій, спрямованих на підтримку здоров'я населення та підвищення його працездатності. Використання фізичної культури та спорту може бути ефективним інструментом для профілактики соціальних явищ та забезпечення рівного доступу до цих видів діяльності.

Діяльність у сфері фізичної культури і спорту в Україні, як і будь-яка інша діяльність в межах держави, регулюється відповідними Законами і розробленими на їх підставі підзаконними актами: указами, постановами, рішеннями, програмами, наказами, інструкціями, статутами, положеннями тощо. Закон України „Про фізичну культуру і спорт” є головним документом, що регулює діяльність суб’єктів галузі фізичної культури і спорту.

В Україні спостерігається систематичний ріст учасників у спортивно-оздоровчій сфері, що свідчить про потенціал і перспективи її розвитку. Збільшення кількості суб’єктів господарювання, що активно діють у цій галузі, свідчить про їх зацікавленість та можливості для успішної діяльності, що вказує на позитивні тенденції у створенні сприятливого середовища для спортивно-оздоровчої сфери. Це свідчить про підвищений інтерес та інвестиції в цей сектор.

Зростання учасників у цій галузі вказує на сталий економічний потенціал та важливість спорту як фактора, що привертає увагу та інвестиції. Ці тенденції свідчать про зростання спортивно-оздоровчої сфери в економічному аспекті та її привабливість для розвитку.

Фізична культура та спорт мають ключовий вплив на соціальний та економічний розвиток країни. Вони сприяють формуванню здорового способу життя, підвищують загальний рівень фізичного та психологічного благополуччя громадян, що сприяє створенню здорової та продуктивної робочої сили. Однак, для максимального використання потенціалу спорту для соціально-економічного розвитку, необхідно ефективне управління, інвестиції у спортивну інфраструктуру, підтримка талановитих спортсменів та розвиток спортивних програм для різних верств населення. Умови сучасного спортивно-оздоровчого середовища потребують посилення державної підтримки та пошуку додаткових джерел фінансування для повноцінного розвитку. Це включає збільшення витрат на тренувальні заклади, удосконалення спортивної інфраструктури та забезпечення доступу населення до спортивних заходів та програм.

Для забезпечення сталого розвитку спортивно-оздоровчої сфери та підтримки активного способу життя у суспільстві, важливо забезпечити адекватне фінансування та державну підтримку. Це допоможе вирішити нагальні питання, пов'язані з розвитком та модернізацією спортивної інфраструктури, наданням фінансової підтримки для підготовки спортсменів різних рівнів та популяризації здорового способу життя серед населення. Україна активно розвиває стратегію розвитку фізичної культури і спорту до 2028 року, спрямовану на покращення доступу до спорту, розвиток спортивної інфраструктури, підтримку талановитих спортсменів та формування здорового способу життя серед населення. Умови війни покладають особливий акцент на управління суб'єктами фізичної культури у спорті, вимагаючи згуртованості дій між учасниками процесу. Це передбачає не лише взаємодію та співпрацю, але й здатність приймати та втілювати стратегічні рішення умовах війни для забезпечення ефективного функціонування спортивно-оздоровчої сфери та підтримки населення у здоровому способі життя.

Управління об'єктами фізичної культури у спорті в умовах війни стає складною та важливою задачею, особливо в контексті децентралізації владних повноважень. Органи влади, місцеве самоврядування та спортивні організації повинні спільно працювати над розробкою та впровадженням ефективних стратегій для підтримки розвитку спорту. Місцеве самоврядування відіграє важливу роль у створенні сприятливих умов для розвитку спортивної інфраструктури на місцевому рівні, а громади мають ключове значення у формулюванні та реалізації спортивних ініціатив, сприяючи формуванню сприятливого соціокультурного середовища для фізичної активності та спортивних подій.

Суб'єкти спортивно-оздоровчої сфери, співпрацюючи з органами влади та громадськістю, мають забезпечити ефективне впровадження стратегій, розвиток спортивної інфраструктури та підтримку спортивних ініціатив. Гармонійні взаємодії та спільні зусилля учасників громадського та владного

секторів дозволять досягти запланованих цілей у розвитку спортивно-оздоровчої галузі.

Взаємодія такого типу може сприяти фінансуванню, ефективності використання коштів, стимулювання громадських ініціатив та розвиток спортивної інфраструктури на місцевих рівнях. Використання кращих практик розвитку фізичної культури та спорту в умовах війни та децентралізації має стати базою для формулювання рекомендацій, спрямованих на поліпшення управління спортивною сферою та реалізацію стратегій розвитку спорту на місцевому рівні.

Українська фізична культура і спорт має великий потенціал для популяризації здорового способу життя та психологічної стійкості в умовах військово-політичних змін. Завдяки регулярним заняттям фізичними вправами та спортивним тренуванням люди можуть покращити своє фізичне здоров'я, підвищити стійкість до стресу та психологічного навантаження, покращити загальний стан здоров'я. Складні умови війни суттєво обмежують можливість людей займатися фізичною активністю та спортом. Проєкти, навчання та фізична активність можуть бути ускладнені через руйнування інфраструктури та відсутність безпеки.

Задоволення потреб населення у фізичній активності та спорті є елементом збереження здоров'я та психологічного благополуччя в умовах війни, тому важливим є забезпечення суб'єктами, що надають послуги у сфері фізичної культури та спорту їх нормальній ефективній діяльності та їхньому розвитку. А також забезпечити безпечний доступ спортсменів і звичайних громадян до отримання якісних послуг з фізичної культури та спорту.

Підвищення рівня управління суб'єктами фізичної культури та спорту в умовах воєнних загроз має стати стратегічною метою державної політики. Розвиток спортивної інфраструктури та спортивних послуг сприяє не лише забезпеченню здорового способу життя, а й створює нові робочі місця та сприяє економічному розвитку

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Актуальні проблеми фізичної культури, спорту і здоров'я: матеріали міжн. наук. інтернет-конф. (Черкаси, 25-26 травня 2023 р.) / Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького. Черкаси, 2023. 173 с.
2. Блейк Р., Мутон Д. Наукові підходи до управління. Київ: Вища школа, 2013. 274 с.
3. Базенко В. Європейський досвід управління розвитком фізичної культури та спорту на місцевому рівні. С.156-165.
4. Бондар А.С., Петренко І.В., Губарева А.В. Особливості проведення масових спортивних заходів в умовах воєнного стану в Україні. *Стратегічне управління розвитком фізичної культури і спорту*: збірник наукових праць. Харків: ХДАФК, 2023. С. 12-20.
5. Борецька Н.О. Фізична культура і спорт як один із пріоритетних напрямків державної політики. Молодий вчений. 2018. № 11(2). С. 530–533.
6. Гакман А.В. Оздоровчо-рекреаційна рухова активність у похилому віці: монографія. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2021. 360 с.
7. Гілун А., Бондар А. Особливості управління сферою спорту в умовах військового стану. Сучасні погляди молоді на фізичну культуру, спорт та здоров'я людини: збірник тез наукової онлайн-конференції, присвяченої Дню науки в Україні (електронне видання), 17 травня 2022 року. Харків:ХДАФК, 2022. С. 136-139.
8. Грибан Г. П. Управління у сфері фізичної культури і спорту. Житомир: Вид-во «Рута», 2022. 124 с.
9. Державної служби статистики України. Статистична інформація. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 22.11.2023).
10. Довгенько Ю. І. Передумови застосування програмно-цільового методу в державному управлінні матеріально-технічною базою олімпійського, паралімпійського та дефлімпійського спорту. Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. 2019. № 13. С. 3–10.

11. Домбровська С.М. Державне регулювання фізичної культури та спорту в Україні: монографія. НУЦЗУ, 2020. 313 с.
12. Дрюков О. Адміністративно-правове регулювання управління спортом вищих досягнень у США (зарубіжний досвід). Фізична культура, спорт та здоров'я нації. 2020. (10). С. 185-190.
13. Журба М. А. Зарубіжний досвід державного регулювання сфери фізичної культури і спорту. Актуальні проблеми держави і права. 2017. С.51- 57
14. Іванова О. В. Механізми державного управління у сфері фізичної культури і спорту в Україні. URL: <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/137/4006/8373-1?inline=1> (дата звернення: 22.11.2023)
15. Кольчак В.А. Сучасний стан сфери фізичної культури і спорту в Україні. *OLYMPICUS*. Вип.1. 2023. С. 30-36.
16. Ліщук С.В. Сучасний стан та тенденції державного регулювання в сфері професійного спорту. Інвестиції: практика та досвід. 2015. № 5. С.106-109.
17. Мединський С.В., Ківерник О.В. Використання досвіду США з організації оздоровчої рухової активності в Україні. Молодий вчений. 2017. № 3.1 (43.1).
18. Міненко В., Копилов В. Роль спорту у різних сферах суспільних відносин. *Технології, інструменти та стратегії реалізації наукових досліджень*: матеріали конференцій МЦНД, (м.Херсон, 20 березня 2020 року). С.173-176.
19. Нерода Н. Характеристика європейської моделі професійного спорту та її відмінності від американської. Спортивна наука України. 2016. №2 (72). С. 68-72.
20. Обсяг реалізованих послуг за регіонами за видами економічної діяльності 2021, 2020, 2019 рр. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 23.11.2023).

21. Офіційний сайт Українського Інституту Майбутнього. URL: <https://uifuture.org/> (дата звернення: 22.11.2023)

22. Офіційний сайт Постійного представництва України при відділенні ООН та інших міжнародних організаціях у Женеві. Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ). URL: <https://geneva.mfa.gov.ua/posolstvo/2612-who> (дата звернення: 22.11.2023)

23. Павліха Н. В. Європейська інтеграція щодо досягнення перспектив сталого просторового розвитку. Європейська інтеграція: досвід Польщі та України : кол. моногр. Луцьк Люблін: «Drukarnia Kolor Lublin», 2013. С.140–159.

24. Пітер Друкер. Менеджмент. URL: <https://visionary.management.com.ua/management/peter-drucker> (дата звернення: 22.11.2023)

25. Постанова Кабінету міністрів України «Про внесення змін до Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2024 року» від 19 травня 2023 р. № 512. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/512-2023-%D0%BF#Text> (дата звернення: 22.11.2023)

26. Приступа Є., Жданова О., Чеховська Л. Аналіз ринку фізкультурно-оздоровчих послуг у Львові. *Слобожанський науково-спортивний вісник*. 2017. №6. С. 79–84.

27. Про затвердження Державного соціального стандарту у сфері фізичної культури і спорту : наказ Міністерства молоді та спорту України від 28 березня 2013 р. No 559/23091. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0559-13> (дата звернення: 21.11.2023).

28. Про затвердження Стратегії розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 р. : постанова Кабінету Міністрів України від 4 листопада 2020 р. No 1089. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-2020> (дата звернення: 25.11.2023).

29. Дослідження щодо фізичної культури та спорту. Благодійний фонд Катерини Білоруської. URL: <https://biloruska.foundation/> (дата звернення: 22.11.2023)

30. Про фізичну культуру і спорт: Закон України від 24 грудня 1993 р. Відомості Верховної Ради України. 1993. № 3809-XII. ст. 78. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12#Text> (дата звернення: 22.11.2023)

31. Проект Плану відновлення України Матеріали робочої групи «Молодь та спорт». URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/recoveryrada/ua/youth-and-sport.pdf> (дата звернення: 15.12.2023).

32. Прогноз економічного і соціального розвитку України на 2022- 2024 роки. Міністерство економіки України. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=77059300-efc0-4c61-8a67-3974e0cd27a5&title=PrognozEkonomichnogoISotsialnogoRozvitkuUkraini> (дата звернення: 15.12.2023).

33. Рибчич І.Є. Організаційно-правові засади регулювання розвитку фізичної культури і спорту у сфері публічного управління. *Аналітика і влада: журнал експертно-аналітичних матеріалів і наукових праць Інституту проблем державного управління та місцевого само-врядування Національної академії державного управління при Президентові України*. Київ : НАДУ, 2014. No 9. С. 66–71.

34. Рівень залученості дітей та молоді до фізичної активності. Презентація результатів дослідження. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-presshall/3757225-riven-zalucenosti-ditej-ta-molodi-do-fizicnoi-aktivnosti-prezentacia-rezultativ-doslidzenna.html> (дата звернення: 22.11.2023)

35. Розвиток фізичної культури та спорту: новітні виклики, проблеми та перспективи: матеріали Міжнародної онлайн-конференції студентів, аспірантів і молодих вчених, 28 жовтня 2022 року. – Миколаїв: НУК імені адмірала Макарова, 2022. – 242 с.

36. Романенко С.С. Стратегічні вектори розвитку спортивнооздоровчої діяльності в умовах глобальних викликів: національні особливості та завдання управління: моногр. М.: ФОП Швець В.М., 2022. 356 с.

37. Романенко С.С. Фінансово-економічні аспекти розвитку спортивно-оздоровчої сфери в Україні. Український журнал прикладної економіки та техніки. 2021. Том 6. № 3. С. 330–335.

38. Романенко С. С., Іртищева І. О., Крамаренко І. С., Гришина Н. В., Іщенко О. А. Демографічні процеси у взаємозв'язку із завданнями управління спортивно-оздоровчою сферою. Український журнал прикладної економіки та техніки. 2022. Том 7. № 2. С. 66–73.

39. Ситник Г.П. Основи теорії управління у сфері національної безпеки. Курс лекцій. К.: ТОВ «Сак ЛТД», 2023. 174 с.

40. Солопенко В. В. Видатки на розвиток фізичної культури та спорту з державного та місцевого бюджетів: правові аспекти. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2018. № 3. С. 146-150.

41. Сталий, інклюзивний та смарт-розвиток у контексті децентралізації: досвід Європейського Союзу / Н.В. Павліха та ін. Дидактичні матеріали навчальної сертифікованої програми в рамках реалізації освітнього проєкту Jean Monnet Chair SISDDP Erasmus+. Луцьк: ВНУ ім. Лесі Українки, 2022. 71с.

42. Стахів І. Регулювання ринку спортивно-оздоровчих послуг: монографія. Львів: Редакція «УП», 2017. 200 с.

43. Стратегія розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року. Постанова Кабінету Міністрів України від 4 листопада 2020 р. № 1089. ВРУ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 22.11.2023)

44. Стратегія розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року буде реалізована в три етапи. Міністерство молоді та спорту України, 2020. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/do-2028-roku-30-ukrayinciv-budut-regulyarno-zajmatisya-sportom> (дата звернення: 22.11.2023)

45. Тлумачний словник української мови on-line URL: <http://uk.wikipedia.org/wiki/> (дата звернення: 27.11.2023).

46. Україна спортивна – 2019: інформаційний довідник / Міністерство молоді та спорту України. Київ, 2020. 98 с. URL: <https://mms.gov.ua/fizichna-kultura/statistichna-zvitnist/shchorichnij-informacijnij-dovidnik-ukrayina-sportivna> (дата звернення: 22.11.2023).

47. Україна спортивна – 2020: інформаційний довідник / Міністерство молоді та спорту України. Київ, 2021. 98 с. URL: <https://mms.gov.ua/fizichna-kultura/statistichna-zvitnist/shchorichnij-informacijnij-dovidnik-ukrayina-sportivna> (дата звернення: 22.11.2023).

48. Україна спортивна – 2021: інформаційний довідник / Міністерство молоді та спорту України. Київ, 2022. 118 с. URL: <https://mms.gov.ua/fizichna-kultura/statistichna-zvitnist/shchorichnij-informacijnij-dovidnik-ukrayina-sportivna> (дата звернення: 22.11.2023).

49. Управління сферою фізичного виховання і спорту: навч. посіб. / Жданова О.М., Чеховська Л.Я. Дрогобич. Коло: 2009. 224с.

50. Цимбалюк І. О. Інклюзивний розвиток регіону в умовах фінансової децентралізації: теорія, методологія, практика: монографія. Луцьк : Вежа-Друк, 2019. 340 с.

51. Цимбалюк С. Сутність та економічна роль спортивно-оздоровчої сфери регіону. Економічний дискурс. 2021. Випуск 1-2. С. 57-65.

52. Цимбалюк С.М. Методичний підхід до оцінювання сталого розвитку спортивно-оздоровчої сфери регіону. *Причорноморські економічні студії*. 2021. Випуск 66. С. 98-104.

53. Фізична культура і спорт. Виклики сучасності: збірка тез доповідей II науково практичної конференції присвяченої 300-річчю з дня народження Г. С. Сковороди, 27-28 жовтня 2022 року, Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2022, 114 с.

54. Шевченко В. С. Конспект лекцій з дисципліни «Менеджмент та адміністрування (Менеджмент)» (для студентів усіх форм навчання напряму

підготовки 6.030601 – Менеджмент та слухачів другої вищої освіти за спеціальністю 7.03060101 – Менеджмент і адміністрування (за видами економічної діяльності)). Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2016. 104 с.

55. Харчук Т.В., Буренко М.С., Шавель Х.Є. Фізична культура чинник формування здорового способу життя особистості в умовах змін воєнно-політичної ситуацій в Україні. *Науковий часопис НПУ імені П. Драгоманова*. № 10(170), 2023. С. 137-141.

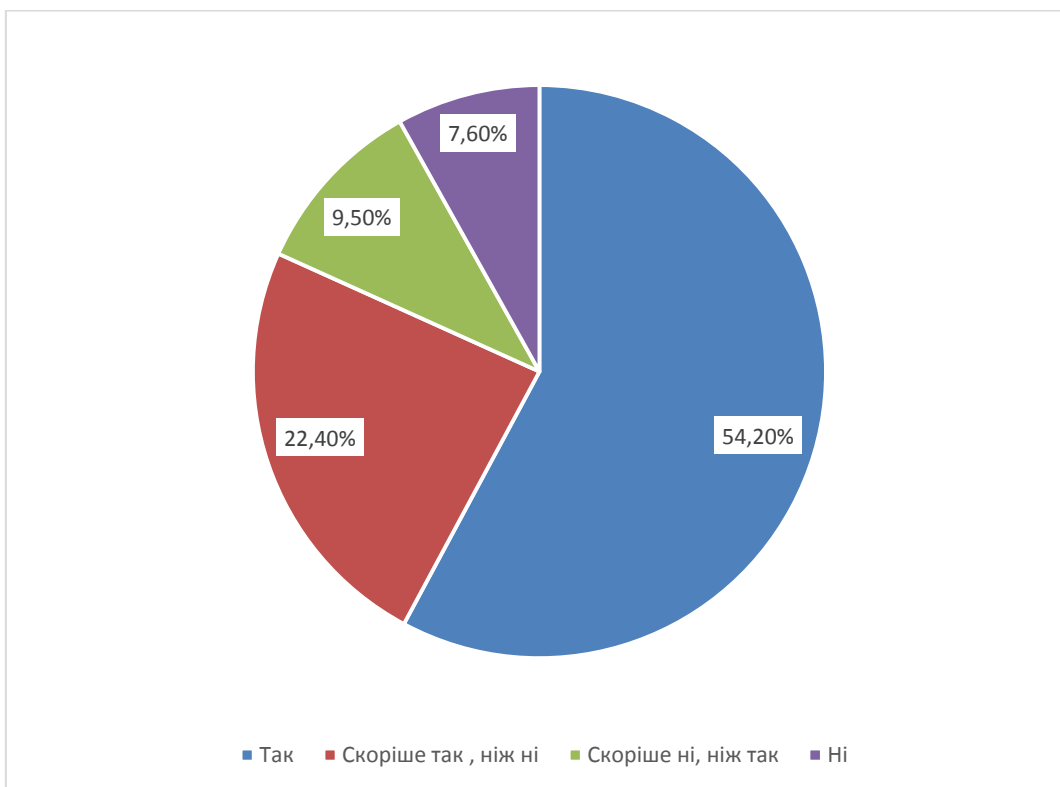
ДОДАТКИ

АНКЕТА

Додаток А

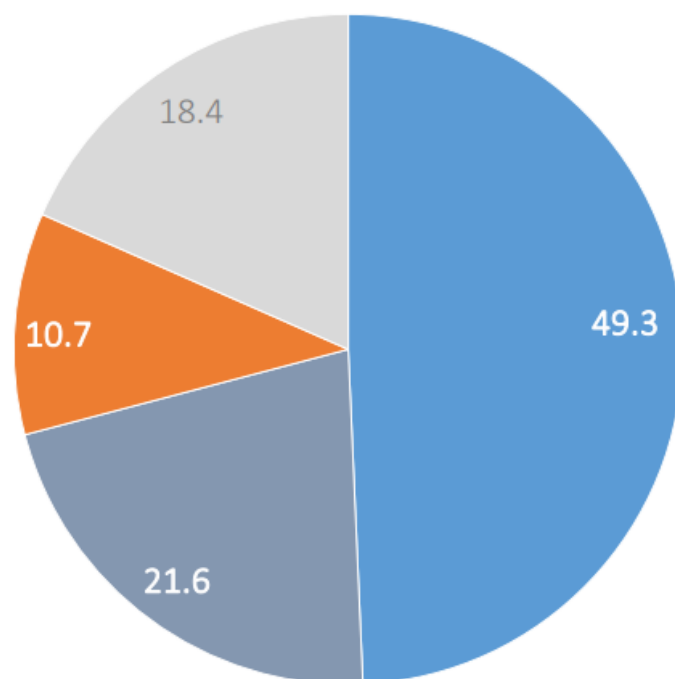
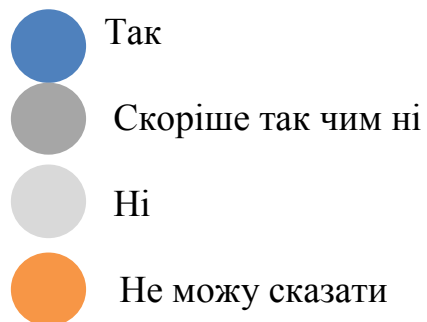
Чи є в вашому населеному пункті наявні можливості та інфраструктура для занять спортом

- Так
- Скоріше так , ніж ні
- Скоріше ні, ніж так
- Ні

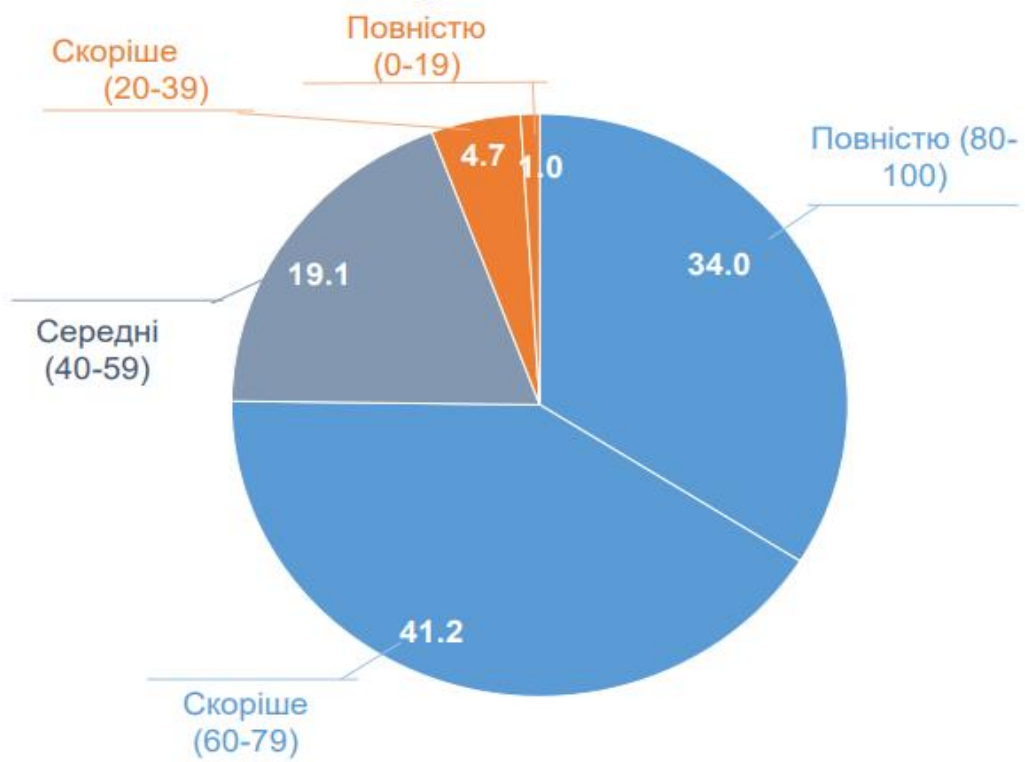
Додаток Б

Як Ви вважаєте, внесок спортивної галузі вагомий для економіки країни?

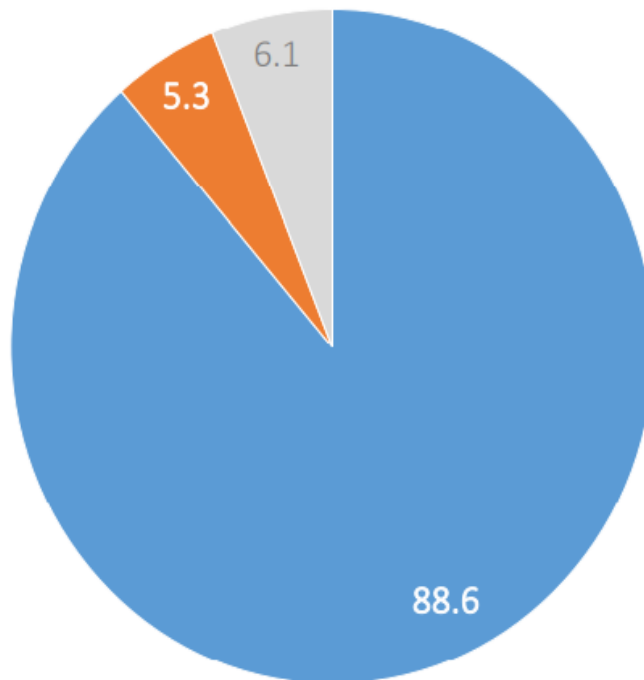
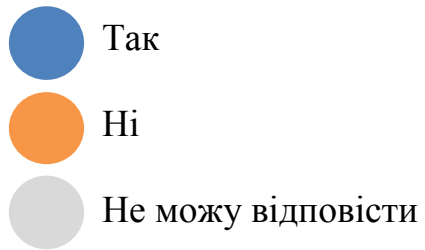

На скільки Ви задоволені спортивною інфраструктурою у Вашому районі?

- Так
- Не знаю
- Ні

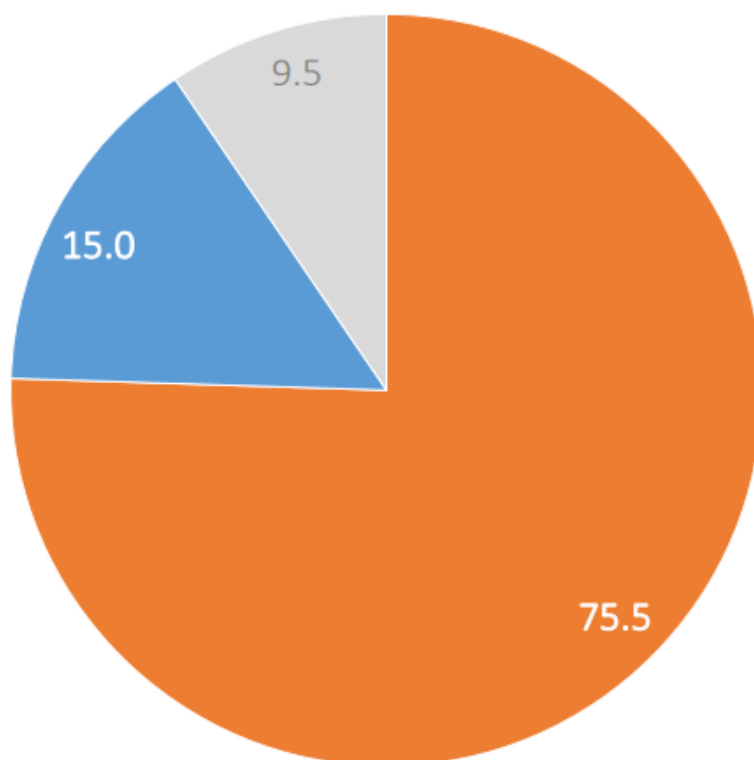
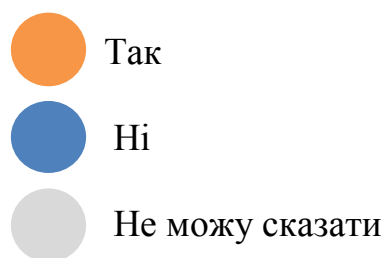

Чи вважаєте Ви що після деокупації території вся спортивна інфраструктура буде відновлена?

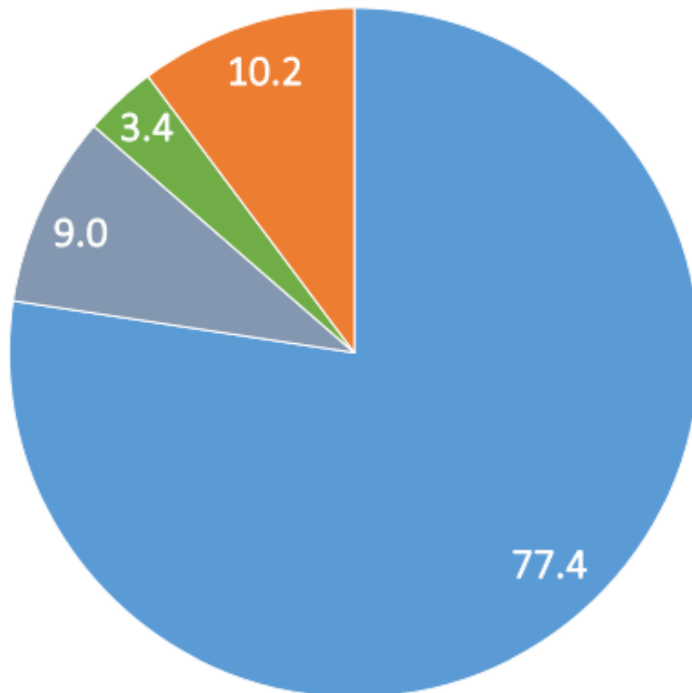
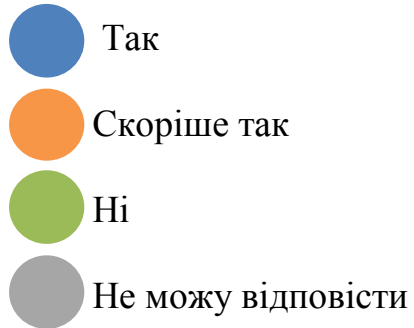

Додаток Д

Як Ви вважаєте , витрати на оборону країни зараз доречніші витрат на спортивну галузь?

Чи вважаєте Ви зараз розвиток реабілітації військових найпріоритетнішим?

Яке Ваше відношення до спорту?

